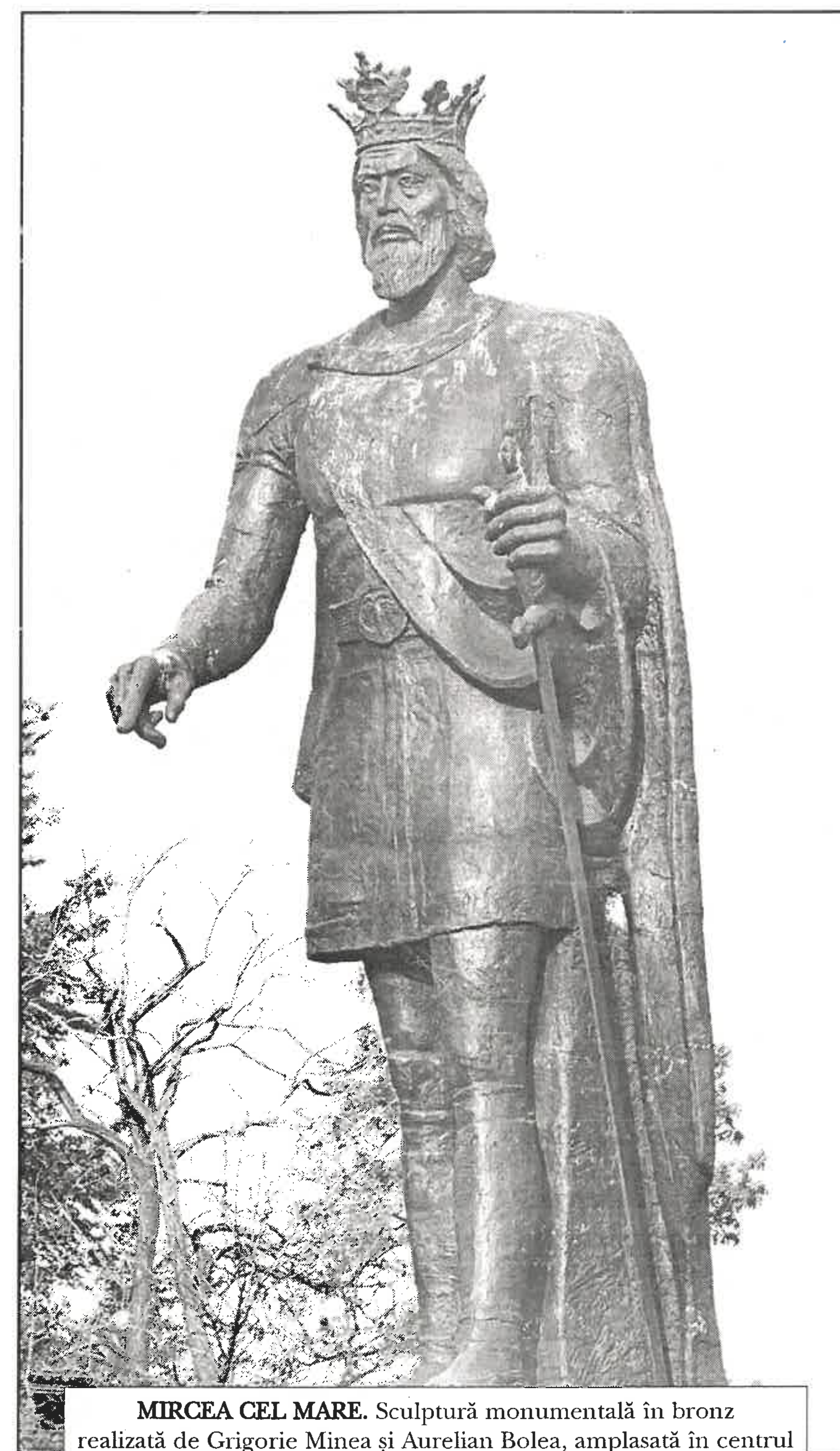
„Există cineva care știe mai multe decât oricine - omenirea" (Talleyrand)

Restituiri
Pitești

Revistă trimestrială de istorie

■ Anul 1 ■ Nr. 3 ■ Octombrie 2003 ■

MIRCEA CEL MARE. Sculptură monumentală în bronz realizată de Grigorie Minea și Aurelian Bolea, amplasată în centrul municipiului Pitești, lângă Teatrul *Al. Davila.* **Foto: IONEL IANCU**

În acest număr

Fie ca această revistă să constituie un pas înainte în buna înțelegere a problemelor controversate de istorie și să manifeste și mai departe același interes cercetării istorice.
La împlinirea unui an de existență a revistei de istorie *Restituiri* urez viață lungă și mult succes colectivului redacțional și tuturor colaboratorilor săi.

MIRCEA DRĂGHICI, subprefect

Revista *Restituiri* la aniversare

Clubul iubitorilor de istorie a luat ființă în primăvara anului 2002, la inițiativa unui grup de profesori de istorie, și funcționează în cadrul Centrului Cultural Pitești. Clubul își propune să stabilească tendințe și orientări inedite ce depășesc valoarea materialului informativ cuprins în manualele de profil, să actualizeze informația istorică și să-i ofere o interpretare pertinentă, în acord cu dinamica devenirii sistemului social, să clarifice aspecte și elemente controversate. Clubul poartă numele marelui om politic Armand Călinescu, a cărui obârșie se leagă de meleagurile argeșene.

Moto-ul *„Doresc să fiu înmormântat la Curtea de Argeș, alături de părinții mei. Voi fi purtat pe un car îmbrăcat în verdeață și tras de șase boi. După car să meargă delegații satelor din județul Argeș pentru care am luptat în viață cu drag"* evidențiază poate cel mai bine legătura de suflet dintre Armand Călinescu și plaiurile noastre. Personalitatea sa reprezintă un punct de reper în istoria poporului român, în întreg spațiul carpato-danubiano-pontic. Faptul că omul Armand Călinescu și faptele sale sunt prea puțin oglindite în paginile de istorie trebuie să constituie un semnal de alarmă pentru istorici, care, în viitor, ar trebui să se pronunțe mai ferm în „cazul Armand Călinescu".

Clubul iubitorilor de istorie poate fi definit ca o componentă reprezentativă a societății civile argeșene. Argument decisiv în sprijinul acestei afirmații este și prezența constantă, cu prilejul tuturor sesiunilor de comunicări și al reuniunilor, a unor personalități din municipiul Pitești și din județul Argeș, care se numără de altfel printre membrii fondatori ai clubului: lt. col. dr. Cornel Carp – comandantul Centrului de Studii Istorice *C.A. Rosetti*, prof. Ionel Claudiu Dumitrescu – Colegiul Național *Alexandru Odobescu*, prof. Robert Zidaru – Școala Nr. 11 *Mihai Eminescu*.

Revista *Restituiri*, ajunsă la al treilea număr, este opera *Clubului iubitorilor de istorie*. Aceasta urmărește promovarea culturii naționale, a informației istorice de calitate și a tradițiilor românești de pretutindeni, care sunt elemente-cheie, de esență ale procesului educațional.

PITEȘTI 615

■ prof. *LIVIU MARTIN*, director al Centrului Cultural Pitești

Așezare geografică

Municipiul Pitești, reședință a județului Argeș, este situat în partea central-sudică a României, între Carpații Meridionali și Dunăre, în nord-vestul Munteniei. 120 km îl despart de București - capitala țării - Piteștiul aflându-se la confluența râului Argeș cu Râul Doamnei, în punctul de intersecție al paralelei de 44 grade 51'30" latitudine nordică cu meridianul de 24 grade 52' longitudine estică, la distanță relativ egală față de Polul Nord și de Ecuator, cu mențiunea că paralela de 45 grade trece prin comuna Merișani, la 20 km nord de Pitești.

Municipiul Pitești se află la o altitudine de 250 m, la nivelul albiei minore a râului Argeș (S), și de 356 m, în cartierul Trivale (V). La nord-vest de terasa Trivale-Papucești se află cota de 373 m, iar la est de Valea Mare-Podgoria, cota de 406 m. În sectorul de vest-sud-vest al satului Mica, în comuna Bascov, se găsește cota de 439 m (pădurea Bogdăneasa).

În anul 2003, suprafața municipiului Pitești este de 4.073 ha.

Orașul propriu-zis, așezat între dealuri înalte, pe terasele râului Argeș, are un topoclimat de vale, calm și moderat.

Temperatura medie anuală variază între 9 și 10 grade C, media lunii ianuarie fiind de -2,4 grade C, iar cea a lunii iulie de +20,8 grade C. Precipitațiile atmosferice depășesc media pe țară, oscilând între 680 și 700 mm anual.

Istoric

Atestat documentar la 20 mai 1388, într-un act de danie al domnitorului Mircea cel Bătrân, orașul-târg Pitești se dezvoltă ca un centru comercial, meșteșugăresc și agricol. Rădăcinile sale se prelungesc, însă, în străvechime. În perioada daco-romană, Pitești a făcut parte din regiunea Moesia Inferior, iar apoi din Dacia Malvensis, de atunci datând numeroase fragmente de zidărie, construcții, ceramică și monede. Relicvele aparținând culturii Dridu și izvoarele numismatice din epoca medievală confirmă teoria potrivit căreia Pitești practica schimburi economice intense cu lumea sud-dunăreană, îndeosebi cu Imperiul Bizantin. Aici și-au avut temporar reședința voievozii Basarab cel Tânăr, Mihnea cel Rău și Vlad cel Tânăr. Atestarea documentară de la 1388 face din Pitești, alături de Câmpulung (1300), Curtea de Argeș (1300), Brăila (1350) și Slatina (1368), unul dintre cele mai vechi târguri. O primă mențiune despre orașul Pitești apare în anul 1510. Ea este confirmată ulterior, la 27 august 1582, atunci când se face referire la organizarea orășenească a comunității, conduse de un județ și de 12 pârgari.

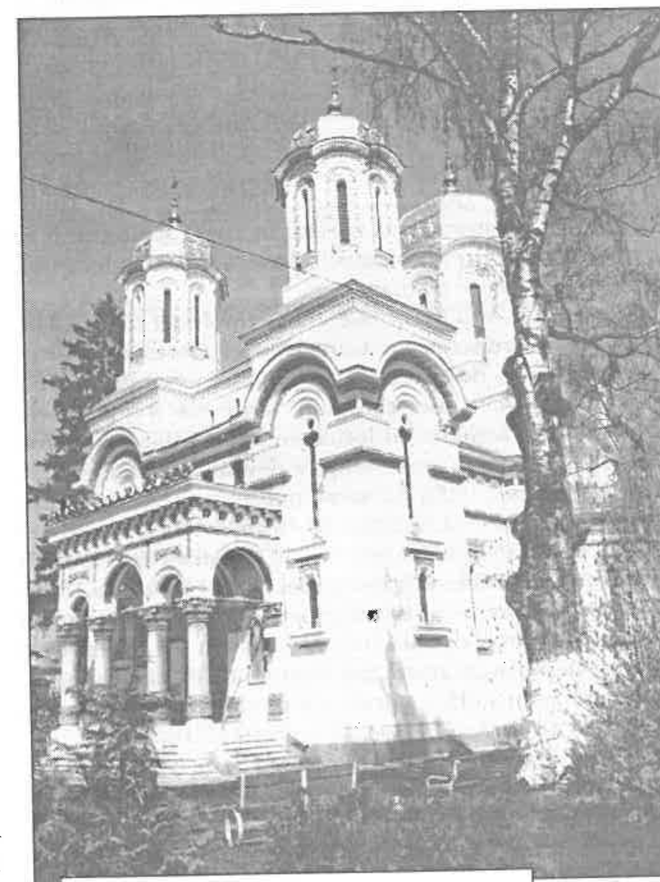
Între anii 1512 și 1521, domnitorul Neagoe Basarab construiește și la Pitești curte voievodală, de unde emite numeroase documente. Boieri și dregători de seamă - Goleștii, Izvoranii, Cantacuzinii, Craioveștii etc. - în frunte cu domnul Unirii, Mihai Viteazul (1593-1601), au proprietăți la Pitești. Un nume legendar, care leagă istoria locurilor de perioada domniei lui Mihai Viteazul, este cel al marelui logofăt Ioan Norocea, căsătorit cu Doamna Stanca, fiica lui Mircea Ciobanul (1545-1554, 1558-1559) și a Doamnei Chiajna, care a deținut funcția de reprezentant al Transilvaniei pe lângă Poarta Otomană și care, după urcarea lui Mihai Viteazul pe tron, a ajuns mare vornic. Vestigii culturale din această perioadă au fost identificate pe lângă Biserica *Sfântul Gheorghe*, ridicată în 1656 - prima compoziție supraetajată pe coloane de cărămidă din Țara Românească - pe lângă schitul din Trivale - ctitorie a mitropolitului-cărturar Varlaam - și pe lângă Școala de Pictură, la care s-au format Popa Simion din Pitești (Simion Popescu), Nicolae din Pitești și Petre Zugravul.

Din anul 1640 datează mărturii scrise despre bisericile frumoase de aici, precum și despre cele 200 de case de orășeni, circa 1.000 de suflete, a căror priveliște nu-l lasă indiferent pe călător.

În anul 1656, domnitorul Constantin Șerban și doamna sa Bălașa ctitoresc în miezul orașului, pe fundațiile unui mai vechi locaș de cult, Biserica Domnească *Sfântul Gheorghe*.

Un alt domnitor, reverențios pomenit de istorie, Constatin Brâncoveanu, construiește case la Pitești și petrece, alături de curtenii săi, luni de toamnă îmbelșugată, în cuprinsul viilor prospere, pe care le deținea pe Dealul Piteștilor și al Goleștilor.

- continuare în pagina 4 -

Biserica *Sfânta Vineri*

PITEȘTI 615

- urmare din pagina 3 -

Importanța așezării continuă să sporească. Hrisoavele vremii vorbesc despre existența, în 1746, a șapte-opt biserici la Pitești. În 1780, numărul locuitorilor este estimat la 1.250, iar cel al caselor la 250. În anul 1791, despre Pitești se pomenește ca fiind *„un târgușor cu opt biserici, o mânăstire, mai multe case boierești și locuințele ispravnicilor de district"*.

Catagrafia negustorească și fiscală din 1824 consemnează 1.011 familii, circa 700 de case și aproximativ 5.000 de locuitori. În anul 1831 se exercitau 47 de profesiuni, iar în 1832 datele statistice repartizate teritorial stabileau numărul caselor de locuit la 773, pe cel al mahalalelor la 14, al cartierelor la patru, al tăbăcăriilor la cinci, în vreme ce animalele însemnau 1.000 de capete, toate acestea aflate în gospodărirea a 4.000 de locuitori.

***Alexandru Ioan Cuza**, sculptor - Ioan Bolborea. Statuia a fost amplasată în anul 2000 în municipiul Pitești, pe b-dul I.C. Brătianu.*

Începutul epocii moderne este legat de numele lui Tudor Vladimirescu, Pitești, grație prezenței sale strategice în triunghiul Pitești - Câmpulung Muscel - Târgoviște, fiind considerat centrul prezumtiv al rezistenței revoluționare. Tabăra militară în care Tudor Vladimirescu și-a aflat sfârșitul este astăzi Muzeul Golești. După 1821 s-au creat condiții pentru creșterea producției meșteșugărești și pentru susținerea acumulării de capitaluri. Existau, în anul 1845, o „fabrică" de pălării, una de săpun, două de piele, una de tutun și încă una de preșuri și rogojini, unde lucrau mai mulți muncitori și țărani. Au fost amenajate și modernizate șosele precum Pitești - București și căi de acces ca Pitești - Slatina - Craiova și Pitești - Câmpulung.

În istoria fiecărui popor există familii, adevărate dinastii, care marchează decisiv cursul acesteia. De istoria locurilor noastre se leagă numele și faptele de dreaptă slujire de țară ale Goleștilor (Dinicu, Alexandru, Nicolae) și Brătienilor (Ion, Dumitru, Ionel, Vintilă, Dinu, Gheorghe). Acestor mari bărbați în cuget și simțire li se datorează ctitorirea României Moderne, României Mari, României de azi și de mâine.

Un episod important este cel al revoluției de la 1848, când, la propunerea lui Christian Tell, Piteștiul a făcut parte din zona de apărare a revoluției, în cazul unui atac din afară, aici fiind cantonat unul din regimentele generalului Magheru. În localitate a fost înființată Garda Națională, care, în scurt timp, a devenit una dintre cele mai puternice unități de acest gen de pe teritoriul Țării Românești. Piteștiul s-a remarcat ca important promotor al ideilor unioniste. Astfel, în 1848, în Pitești au avut loc mai multe reprezentații teatrale cu spectacolul *Trâmbița Unirii* de C.D. Aricescu. Unirea Principatelor din 1859 a stimulat dezvoltarea tuturor localităților țării. La 13 septembrie 1872, Piteștiul s-a transformat într-un nod de cale ferată de însemnătate majoră, ca urmare a faptului că a fost dată în folosință calea ferată Pitești - București - Buzău.

Când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a vizitat orașul Pitești, la 19 iunie 1859, orășenii i-au prezentat o schiță sumară a localității. Orașul era împărțit în patru vopsele (culori), avea 1.400 de case, în care locuiau 7.000 de oameni, o școală normală în limba română, două școli particulare - una germană, cealaltă elină - și un pension de fete, unde disciplinele de învățământ se studiau în limbile franceză și germană. Existau, de asemenea, 10 biserici ortodoxe, una armenească, o sinagogă și un spital cu 30 de paturi. La sfârșitul secolului al XIX-lea existau deja 58 de străzi, circulate și locuite de 15.669 de piteșteni.

Orașul Pitești a jucat un rol activ și în războiul pentru cucerirea Independenței de Stat, notabil fiind sacrificiul

Piteștiul interbelic

bravilor săi ostași și voluntari, precum și cel al personalităților de talia medicului Nicolae Codreanu. În Pitești, între anii 1877 și 1919, s-au născut oameni de valoare și recunoaștere națională - pictorul Rudolf Schweitzer-Cumpăna, dramaturgul Alexandru Kirițescu, criticul literar și traducătorul Ion Trivale, omul politic Armand Călinescu, ziaristul și romancierul Tudor Teodorescu-Braniște, culegătorul de folclor și interpretul de muzică populară Gheorghe Teodorescu-Zavaidoc etc.

În timpul primului război mondial, tinerii argeșeni au participat la bătăliile tragicelor zile din toamna lui 1916 și

- continuare în pagina 5 -

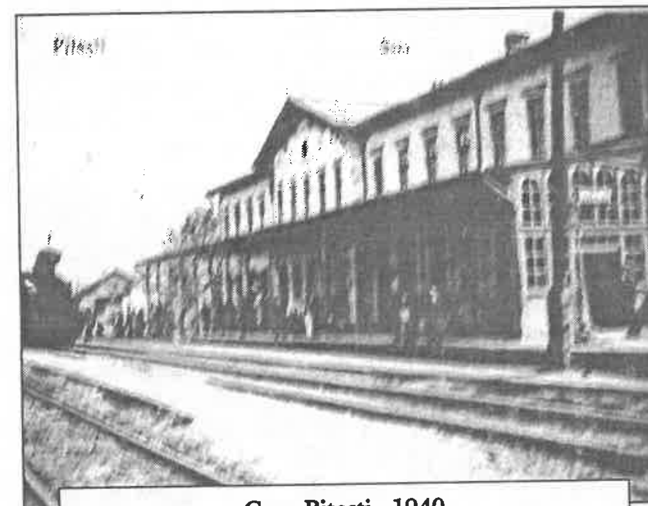
PITEȘTI 615

- urmare din pagina 4 -

din vara lui 1917, în cadrul regimentelor 4, 28, 44, 68 Infanterie și 6 Artilerie, Escadronul 3 Călărași etc.

În perioada interbelică, la Pitești s-au născut scriitorii Vlad Mușatescu și Ion Săliște. De asemenea, aici și-au desfășurat activitatea în acei ani scriitorul Liviu Rebreanu, poetul Ion Pillat, dramaturgul Mihail Sorbul, geograful George Vâlsan, folcloristul Dumitru Udrescu.

În timpul celui de-al doilea război mondial, tinerii piteșteni au contribuit la eliberarea Transilvaniei, Ungariei și Cehoslovaciei, participând astfel la zdrobirea definitivă a armatelor fasciste. Numeroase sunt monumentele funerare din Cimitirul Eroilor care amintesc de faptele de

Gara Pitești - 1940

arme ale concetățenilor noștri din cel de-al doilea război mondial.

Armata sovietică „eliberatoare" a impus, după 23 august 1944, regimul de așa-zisă democrație populară, în frunte cu comuniștii (mai puțini de 1.000 înainte de această dată). Prigoana împotriva elitelor politice, intelectuale, militare ale țării s-a dezlănțuit în numele noilor valori. I-au căzut victime numeroase personalități, închisoarea de la Pitești fiind considerată unică în felul ei, pentru că a folosit reeducarea prin tortură împotriva tineretului anticomunist, îndeosebi împotriva studenților. Valul terorii s-a diminuat după anii '60, când conducătorii de atunci ai României - Gheorghe Gheorghiu-Dej și mai apoi Nicolae Ceaușescu - s-au declarat promotorii „comunismului național", încercând să minimalizeze influența U.R.S.S. și să cultive în manieră proprie relațiile cu Vestul.

La începutul anilor '70, regimul comunist din România s-a înăsprit. Omul, cel căruia în declarațiile oficiale îi erau dedicate toate eforturile, a devenit o noțiune golită de conținut, nivelarea și tăvălugirea fiind comandamentele zilei. Cenzura, îngrădirea inițiativei, a libertății de exprimare, de informare au contribuit la degradarea civică, la transformarea sistemului social într-un conglomerat, în cadrul căruia indivizii acționau ca niște mecanisme, presiunea exercitată asupra lor fiind de natură să anuleze orice ierarhie valorică, ființa umană în profunzimea dezideratelor și a alcătuirii sale. Cu atât mai important apare meritul celor care au muncit, au creat, s-au sacrificat în numele unor „idealuri" pe care nu le înțelegeau și nu le agreau: profesorii universitari Augustin Z.N. Pop, Gheorghe Vrabie, Ilie Stănculescu, Emil Morțun, Gheorghe Aman, academicienii Șerban Cioculescu, Nicolae Teodorescu, dramaturgul Alexandru Kirițescu, scriitorii Tudor Teodorescu-Braniște, Vladimir Streinu, Cezar Baltag, Ion Minulescu, Ileana Mălăncioiu, Mihail Diaconescu, Marin Ioniță, actorii Sebastian Papaiani, Nicolae Dinică, Ileana Focșa, Ion Focșa, Ion Roxin, Ileana Zărnescu, Constantin Zărnescu, Dem Niculescu, Petre Dumitrescu, Sorin Zavulovici, Mirela Busuioc, Luminița Borta, artiștii plastici Ion Gh. Vrăneanțu, Sorin Ilfoveanu, Gheorghe Iliescu-Călinești, Constantin Mosoia, Mircea Bârloiu, Margareta Popescu, Gheorghe Pantelie, Ion Pantilie, Romulus Constantinescu, regizorii Șerban Marinescu, Constantin Dinischiotu, Mircea Plângău, muzicienii Moise Mitulescu, Marius Giura, Emanoil Popescu, Gheorghe Gomoiu, Magdalena Ioan, medicii Constantin Bălăceanu-Stolnici, Vasile Țițescu, Cornel Nae, arhitecții Vladimir Perceag, Valeriu Manu, Eugen Dumitrache, Adrian Mahu, Maria Mulțescu, Alexandru Mulțescu, Nicolae Ernst, istoricii și muzeografii Nicolae Mihăilescu, Constantin Iliescu, Vasile Novac, Florin Valeriu Dobrinescu, Radu Stancu, fotbalistul Nicolae Dobrin, luptătorii Ion Ghibu și Mihai Boțilă, atleții Carol Corbu, Doina Spânu și Constantin Rizon, pugilistul Crinu Olteanu, jucătoarea de tenis Ruxandra Dragomir.

Revoluția din decembrie 1989 a descătușat valențele creatoare, dragostea românilor pentru libertate. Deși practica democrației se învață/reînvață greu, deși au trecut ani de privațiuni, cursul este unul ascendent, iar drumul ales de piteșteni este fără întoarcere, orientat către democrație și progres.

Repere economico-sociale

Încă de la începutul secolului trecut, populația orașului Pitești sporește proporțional cu extinderea acestuia pe orizontală. Dacă în anul 1912 o suprafață de 519,5 ha de teren era locuită de 19.722 de suflete, care își desfășurau viața de zi cu zi în 2.552 de clădiri, lucrau în 30 de fabrici și se racordau la atmosfera culturală grație celor trei cinematografe existente și, doi ani mai târziu, teatrului comunal, în anul 1966, numărul domiciliaților cu acte în regulă în Pitești ajunsese la 60.113. Toate evidențele și statisticile de până atunci probează creșterea constantă a numărului de locuitori - de la 19.523 în 1930 la 26.551 în 1941, urcând către 29.000 în 1948 și depășind pragul de 53.000 în 1965.

După anul 1965 au fost construite mari obiective economice în orașul Pitești și în câteva dintre comunele aparținătoare: Întreprinderea de Motoare Electrice (1967), Întreprinderea de Autoturisme *Dacia* (1968),

- continuare în pagina 6 -

PITEŞTI 615

- urmare din pagina 5 -

Combinatul Petrochimic (1969), Rafinăria de petrol (1969), Fabrica de preparate din carne (1969), Fabrica de pâine (1969), Fabrica de piese auto şi produse metalice (1969), Întreprinderea de stofe *Argeşana* (1969), Fabrica de bere (1969), Combinatul de articole tehnice din cauciuc (1970). Întreprinderea *Textila* a fost modernizată, Fabrica de produse lactate extinsă, s-au construit trei lacuri de acumulare pe râul Argeş, în zona oraşului. Au fost construite, de asemenea, Complexul de vinificaţie şi Centrul de îmbuteliere a vinului Ştefăneşti (1966-1970), Institutul de Cercetări Nucleare (1976).

În anul 1968, cu prilejul reorganizării administrative, oraşul Piteşti este declarat municipiu.

În 1988, graţie tuturor acestor transformări/acumulări, municipiul Piteşti ocupa locul IV pe ţară în ceea ce priveşte volumul producţiei industriale. În domeniul cercetării au fost înfiinţate Institutul de cercetări pomicole şi producţie Piteşti-Mărăcineni şi Staţiunea de cercetări agricole Albota. Au fost create numeroase spaţii comerciale, s-au construit şcoli, case de cultură, au fost modernizate străzi şi bulevarde. Cartierele de locuinţe, începute în anii anteriori, s-au extins şi au apărut altele noi: Trivale, Războieni, Negru-Vodă, Banat, Găvana, Petrochimiştilor, Eremia Grigorescu, Popa Şapcă, Tudor Vladimirescu.

Dacă în anul 1981 cele 4.073 de ha, zestrea - ca întindere - a oraşului, erau populate de 141.498 de cetăţeni, în 1997, numărul acestora a crescut la 186.000, pentru ca, în conformitate cu datele şi concluziile recensământului din 2002, piteştenii să se constituie, la ora actuală, într-o comunitate activă de circa 200.000 de locuitori. Dintre aceştia, 48% sunt bărbaţi, 52% femei, 99% au naţionalitate română, procentul rămas fiind reprezentat de rromi, maghiari, germani, ucraineni, alte etnii. 98,3% sunt creştini ortodocşi, 1,7% având confesiunile romano-catolică, greco-catolică, reformată, evanghelistă, mozaică, alte denominaţiuni.

Astăzi Piteştiul este un oraş puternic industrializat, cu un potenţial economic ridicat, fiind inclus în categoria marilor oraşe din România.

O caracteristică de bază a dezvoltării sale economice vizează gama deosebit de diversificată a reţelei industriale, cu mult peste media pe ţară, aici regăsindu-se aproape toate ramurile industriale.

Dezvoltarea industriei, creşterea continuă a numărului de locuitori, materiile prime şi materialele existente în Piteşti şi în judeţul Argeş şi cadrul natural au determinat extinderea şi diversificarea reţelei comerciale şi de servicii.

Principalul obiectiv al dezvoltării locale constă în prezervarea potenţialului economic al industriilor-cheie şi în crearea de condiţii pentru diversificarea serviciilor oferite atât cetăţenilor, cât şi agenţilor economici.

Este esenţial pentru municipiu să păstreze stabilitatea şi să asigure dezvoltarea infrastructurii urbane.

Bibliografie

1. V. Firoiu – *Biografii în bronz şi marmură*, Piteşti, 1972
2. Petre Popa, Silvestru Voinescu, Paul Dicu – *Istoria municipiului Piteşti*, Piteşti, 1988
3. Silvestru Voinescu, Nicolae Rizescu, Octavian Sachelarie – *Argeşeni în spiritualitatea românească*, vol. II, Piteşti, 1988
4. Sebastian Tudor – *Personalităţi politice şi culturale din Argeş*, Ed. *Paralela 45*, 1995
5. Teodor Mavrodin – Istoria Primăriei Piteşti, Piteşti, 1996
6. Sebastian Tudor – *Istoria Teatrului* ***Alexandru Davila*** *Piteşti, 1948-1998*, Piteşti, 1998
7. Ion M. Dinu – *Figuri de dascăli argeşeni*, vol. II, Editura *Paralela 45*, Piteşti, 2001.

Calea Bucureşti

Piteştenii sub urgia vremurilor

■ prof. *IONEL-CLAUDIU DUMITRESCU*,
Colegiul Naţional *Al. Odobescu* Piteşti

În anii 1945-1947, oraşul Piteşti trăia încă sub semnul războiului mondial. Multe clădiri erau distruse în urma raidurilor americane din 6 mai, 6 iunie şi 4 iulie 1944 care au avut drept scop nimicirea oricăror capacităţi industriale şi a infrastructurii statului. Şcoala numărul 1 de fete avea acoperişul distrus de schije, tencuiala pereţilor exteriori căzută, gardul pe jumătate nimicit, canalul defectat, iar curtea numai gropi şi cărămizi. O parte din mobilier şi întregul material didactic fuseseră spulberate de explozii. Şi magazia avea la 13 martie 1946 încă acoperişul găurit de schije.[1] Chiar dacă comerciantul N. Petrescu a primit încă din 15 ianuarie 1946 autorizaţia să ducă la Mediaş două vagoane de geamuri,[2] lipsa era cronică şi în 1947.[3] Se acoperea necesarul numai la camerele de locuit sau se puneau doar într-un singur rând.

Ceea ce se repara cu fondurile locale era furat de hoţi în scurt timp. Dispăreau masiv becurile şi capacele de la gurile de canal. Fonta şi fierul aduceau câştiguri prin centrele de colectare. Nimic nou în România. Hoţii spărgeau becurile dacă erau împiedicaţi de lumină la activitatea „productivă".[4] Lipsa de becuri, sobe, tablă pentru acoperişuri şi instalaţii de apă continua şi în 1947.[5] În iunie 1946 mai existau bombe neexplodate şi o echipă de genişti trebuia să le distrugă în zilele de 4, 5 şi 6, dar oamenii erau avertizaţi să închidă geamurile.[6]

Dezastrul provocat de bombardamentele aeriene a fost completat de la sol de Armata Roşie. Doar dintr-o singură clădire s-au luat următoarele bunuri aparţinând Camerei de Comerţ şi Industrie Bacău: trei covoare persane, două taburete capitonate, două birouri, două măsuţe, un scaun şi două bucăţi preş roşu.[7] Clădirea Tribunalului a fost devastată cu furie. Sovieticii nu mai manifestau nici un interes pentru a obţine simpatia localnicilor. Doar teama era elementul fundamental de guvernare într-un regim comunist.

Problema fundamentală: aprovizionarea

Seceta şi războiul au dus la dispariţia alimentelor. Încă din ianuarie 1946 „populaţia oraşului Piteşti este ameninţată să rămână fără pâine". Se cereau de urgenţă trei vagoane de la Divizia „Horia, Cloşca şi Crişan" pentru a le aduce grâu de la Buzoieşti.[8] Raţiile alimentare erau reduse la strictul necesar.[9] Doar cei care prestau munci grele primeau 500 g de pâine, restul primind doar 350 sau chiar 250, dar nu se distribuiau întotdeauna. Pâinea era înlocuită timp de patru zile cu mălai, produs cu o valoare nutritivă scăzută. Situaţia s-a menţinut dramatică pe parcursul întregului an 1947.

Mulţi locuitori erau excluşi de la aprovizionarea pe bază de cartele. În februarie 1947, învăţătorii duceau lipsă totală de porumb, nu mâncau decât o singură dată pe zi, „anemiindu-se în aşa hal că nu mai pot să-şi facă datoria la catedră". Salariul de 5-7000 de lei pe zi nu le permitea să cumpere nici 500 de grame de mălai la preţul bursei negre.[10] O situaţie asemănătoare se întâlnea şi la Curtea de Argeş.

Nici militarii din garnizoana oraşului nu trăiau mai bine. În ianuarie au sosit câteva vagoane cu porumb din Iugoslavia, dar acestea erau insuficiente[11]. În plus, erau puşi să sape la hârleţ pe terenurile unor văduve sau în curţile unităţilor. Soldaţii sovietici aveau raţiile mult mai mari.

S-au luat măsuri severe privind controlul circulaţiei cerealelor. S-a interzis fabricarea de pâine din făină albă şi orice contravenient era acuzat de sabotaj.[12] S-au organizat baraje la principalele intrări în oraş pentru a se împiedica accesul camioanelor cu marfă nedeclarată.[13] Posturi de control asemănătoare se aflau şi în gările judeţului. Morile erau supravegheate atent, pentru a nu se ascunde uiumul. Cantităţile obţinute erau mici. Astfel, la Moara Floarea Fl. Gheorghe nu s-au strâns decât 797 kg.[14] Cerealele luate în septembrie 1946 demonstrează politica falimentară a Guvernului Groza. Comuna Prundu avea 1183 de locuitori şi în ianuarie 1947 exista un deficit de 47900 kg de cereale până la următoarea recoltă, fără să se ţină cont de hrana păsărilor şi a animalelor de curte.[15]

Mâncarea lăsa de dorit şi sub aspectul calităţii. În unele brutării nu se mătura cu săptămânile, lucrătorii erau murdari, iar câinii dormeau pe rafturi.[16] Mult mai

- continuare în pagina 8 -

- urmare din pagina 7 -

periculoasă se dovedea a fi carnea. Tăierile de animale se făceau în condiţii improprii şi nu se efectua nici un control sanitar. Au apărut numeroase intoxicaţii în şcoli, fabrici şi cantine, ceea ce a dus la intensificarea controalelor.[17]

Despăgubirile de război

Chiar dacă România a fost obligată să participe la cel de-al doilea război mondial, la sfârşit a fost obligată, prin Convenţia de Armistiţiu, să plătească pagubele provocate în Uniunea Sovietică. Numai într-o singură tranşă au fost incluse în vara anului 1945 1092 de animale din Argeş (464 boi, 605 vaci şi 23 de tauri).[18] Tărâţele pentru furaje nu prea existau deoarece erau folosite pentru hrana viţelor colectate la centrele Budeasa şi Curtea de Argeş pentru a fi predate în U.R.S.S.[19] Animalele primăriilor şi prefecturilor sufereau de inaniţie, în timp ce cele pentru „export" erau aprovizionate la standarde înalte.[20] Fiecare cal sau porc primea o raţie de 3 kg de porumb (orz) pe zi. Un om primea doar un tain de 250-350 grame de pâine.

Consecinţele secetei şi ocupaţiei

Calamităţile ce s-au abătut asupra României au dus la creşterea mortalităţii după schema clasică: război - ocupaţie – foamete – mizerie – boli - mortalitate ridicată. Plasa Piteşti n-a făcut excepţie. Natalitatea a scăzut în 1945 (726 naşteri), a crescut în 1946 (887 naşteri) şi 513 până la 1 august 1947. Mortalitatea a scăzut în 1946 (42 decese/lună), dar în 1947 a crescut la 52 decese pe lună. Foametea a atins apogeul în cursul acestui an. Mai gravă era creşterea mortalităţii la copiii sub un an. S-a trecut de la 80 în 1946 (9,02%), la 114 în 1947 (22,22%). Se poate constata că totuşi s-a înregistrat un spor demografic în condiţiile unei natalităţi ridicate, dar în 1947 a fost cea mai mică creştere.[21] Situaţia era identică şi în Muscel.

Se mai constata din punct de vedere demografic şi o feminizare a populaţiei judeţului Argeş. Erau în plus 16465 de femei. Situaţia era identică şi în zona Piteşti. În oraş se aflau 785 de persoane de sex feminin şi în plasă 1833.[22] Războiul nu explica în totalitate această lipsă de bărbaţi. Munca în condiţiile grele, lipsa unei hrane adecvate şi excesul de tutun şi alcool provocau o mortalitate mai mare printre bărbaţi, ceea ce avea grave repercusiuni asupra multor familii.

Sunt doar câteva aspecte din istoria oraşului de pe Argeş în cumpliţii ani de tranziţie de la capitalism la comunism. Situaţia locuitorilor a contat prea puţin în ochii guvernanţilor. Preluarea puterii s-a făcut cu ranga şi pistolul. Victimele nu contau. Erau incluse la categoria „nedemni". Regimurile totalitare se caracterizează printr-un regim de ocupaţie faţă de locuitorii statului unde s-au instalat. Supravegherea poliţienească s-a intensificat după ce pe traseul Piatra Olt - Piteşti s-a aruncat cu cărămidă în trenul în care se afla primul-ministru Petru Groza (iunie 1946). A fost un atentat minor prin „arma" folosită, dar suficient pentru a intensifica teroarea şi sovieticii exportau masiv acest produs.[23]

Foametea din 1945-1947 a fost favorizată de secetă, dar autorităţile de la Bucureşti au contribuit decisiv la amplificarea consecinţelor prin refuzul de a primi la timp cereale americane şi prin zelul cu care au exportat produsele alimentare în U.R.S.S. Raţiile asigurate românilor erau mai mici decât cele ale robilor de pe galerele turceşti sau decât cele ale deţinuţilor din închisorile britanice din secolul al XIX-lea.

Viitoarele studii în arhive vor aduce noi dovezi în sprijinul tezei că ideologia comunistă a pierdut pariul cu agricultura, aprovizionarea şi fericirea oamenilor.

---

1 A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 8/1946, f. 29

2 Ibidem, dos. 2/1946, f. 28

3 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 19/1947, f. 83

4 A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 2/1946, f. 130; doar pe strada Alexandru Odobescu au dispărut 5 dintre cele 9 becuri existente (ibidem, dos. 14/1946, f. 337)

5 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 19/1947, f. 83

6 A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos.1/1946, f. 348

7 Ibidem, dos. 14/1946, f. 365 şi 366

8 Ibidem, dos. 1/1946, f. 115

9 A.N.D.J.A., fond *Primăria Curtea de Argeş*, dos. 20/1947, f. 136

10 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 93/1947, f. 47

11 Ibidem, f. 61

12 Ibidem, dos. 18/1947, f. 63

13 * Măsurile nu prea se aplicau şi autorităţile locale erau acuzate că tolerează vânzarea liberă a produselor raţionalizate (A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 14/1946, f. 343)

14 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 56/1946, f. 14

15 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 92/1947, f. 411 şi 412

16 A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 8/1946. f. 56

17 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 14/1946, f. 344

18 Ibidem, dos. 122/1946, f. 48

19 A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 1/1946, f. 161

20 *23 August 1944. Documente*, vol. III, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985, pag. 488

21 A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 20/1947, f. 88

22 Ibidem, dos. 81/1947, f. 10

* Se introduce A.N.D.J.A., fond *Prefectura judeţului Argeş*, dos. 56/1946, f. 4

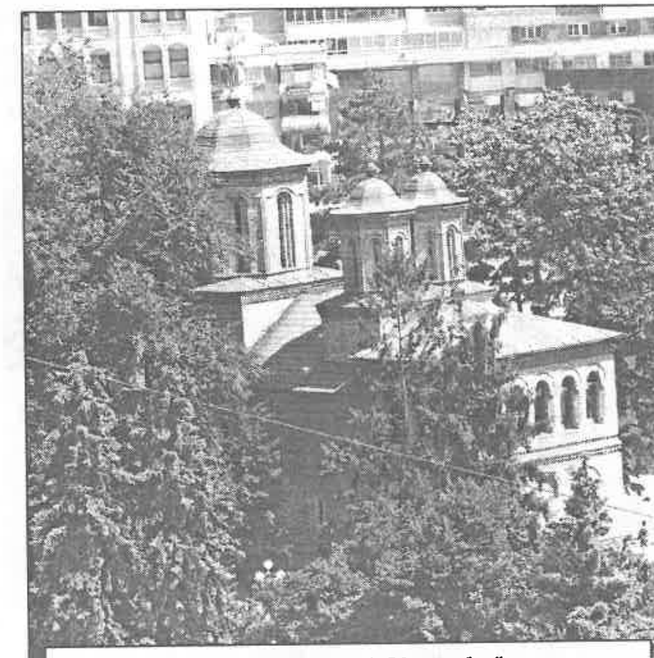
23 A.N.D.J.A., fond *Legiunea de Jandarmi Argeş*, dos. 2/1946 şi 1947, f. 45. O simplă lozincă scrisă pe un zid sau gard se pedepsea, conform art. 595 C.P., cu închisoare până la o lună şi cu amendă între 2500 şi 5000 de lei (A.N.D.J.A., fond *Primăria oraşului Piteşti*, dos. 9/1946, f. 232)

24 Geoffrey Regan, *Cartea gafelor militare*, *Antet*, 2000, pag. 159.

Despre administraţia Piteştiului medieval

■ *COSMIN ENESCU*, consilier la Departamentul de integrare europeană al Prefecturii Argeş

Primele oraşe româneşti sunt anterioare apariţiei statelor feudale (prima jumătate a secolului al XIV-lea), însă viaţa urbană a cunoscut o dezvoltare mai accentuată după întemeiere, ca urmare a fondării unor noi oraşe de către domni pe moşiile lor, a stabilirii reşedinţelor judeţelor sau a exploatării bogăţiilor subsolului. Ele au apărut şi s-au consolidat datorită drumurilor de negoţ de interes european din ţările noastre, oraşele fondându-se pe un drum comercial, la încrucişarea lor sau la locurile de desfacere, ca depozite de mărfuri sau centre de schimb[1], fiind conduse de către un aparat administrativ format din două categorii de dregători. Din prima categorie făceau parte organele administrative alese de către Adunarea Populară a membrilor comunităţii, iar din a doua categorie făceau parte dregătorii domneşti - pârcălab, pristav, postelnic, logofăt - numiţi de domn. Cu toate că oraşele erau pe pământ domnesc, domnul fiind proprietarul pământului, comunitatea orăşenească era liberă şi autonomă în virtutea unui privilegiu scris sau recunoscut tacit, care fixa drepturile şi libertăţile orăşeneşti şi gradul lor de autonomie politică.

Biserica „Sfântul Gheorghe"

Municipiul Piteşti, reşedinţa judeţului Argeş, este situat într-un cadru natural pitoresc, în partea central-sudică a ţării, între Carpaţii Meridionali şi Dunăre, în nord-vestul Munteniei, la confluenţa râului Argeş cu Râul Doamnei[2].

În evoluţia sa, Piteştiul a trecut prin fazele de sat şi târg, pentru ca la începutul secolului al XIV-lea să fie considerat oraş, prima atestare documentară datând din timpul domnitorului Mircea cel Bătrân, care în actul emis la 20 mai 1388 menţionează şi oraşul nostru: **„Io, Mircea mare voievod şi domn a toată Ungrovlahia a binevoit domnia mea să ridic din temelie o mănăstire la locul numit Călimăneşti pe Olt. A dăruit şi domnia mea câte sunt de nevoie călugărilor ce trăiesc în acel locaş pentru hrană şi îmbrăcăminte; am mai dăruit şi o moară în hotarul Piteştilor"**[3]. Teritoriul Piteştiului medieval cuprindea trei zone: vatra oraşului, formată din curţi, grădini, drumuri, terenuri virane din centrul urban aflat în jurul Bisericii „Sfântul Gheorghe" (construită în 1656 de către Constantin Şerban, domnul Ţării Româneşti, 1654-1658); hotarul oraşului, format din terenurile agricole situate în afara vetrei – fâneţe, mori, livezi; ocolul oraşului, exterior hotarului, format dintr-un anumit număr de sate şi cătune subordonate dregătorilor domneşti. Structura administrativ-teritorială a Piteştiului din acele vremuri, sub raportul întinderii unităţilor componente – vatră, hotar, ocol – concorda cu aria Piteştiului din zilele noastre.

Piteştiul medieval era o unitate administrativ-teritorială formată din meseriaşi, negustori şi ţărani, cu o organizare proprie, care îi conferea o anumită autonomie administrativă şi financiară, având dreptul de a-şi alege o conducere, de a se administra singur, de a avea venituri proprii.

Oraşul era administrat, ca şi astăzi, de un primar, care atunci se numea judeţ, şi un consiliu local – Sfatul orăşenesc – compus din doisprezece membri numiţi pârgari, atestaţi documentar la 27 august 1582, când „o gloabă se plăteşte (...) în oraş la Piteşti, înaintea judeţului şi înaintea a doisprezece pârgari"[4]. Este important de subliniat că aceste organe de conducere autonome nu reprezentau oraşul ca teritoriu, ci colectivitatea locală formată din toţi locuitorii oraşului. Ele erau alese, ca şi acum, de către comunitate. La alegere participau toţi orăşenii care locuiau în mod permanent în Piteşti şi îşi aveau gospodăriile pe teritoriul oraşului, excepţie făcând robii, dar marea majoritate a alegătorilor era constituită din meşteşugari şi negustori. Mandatul era de un an, dar aceleaşi persoane puteau fi realese[5].

Judeţul şi pârgarii astfel aleşi aveau atribuţii locale: politice, administrative, economice şi juridice. Atribuţiile politice erau: reprezentarea oraşului faţă de Domnie, de marii dregători, de alte oraşe, de solii şi călătorii străini şi, în general, faţă de orice instituţie sau persoană din afara oraşului; cele administrative erau: repartizarea loturilor arabile din hotarul oraşului, participarea la împărţirea pământului şi la delimitarea hotarelor, distribuirea dreptului de muncă în ţarina oraşului, coordonarea poliţiei oraşului şi a bâlciului, mobilizarea ţăranilor în caz de pericol extern; economice: încasarea veniturilor (care puteau fi contribuţiile de război sau pentru primirea

- continuare în pagina 10 -

- urmare din pagina 9 -

solilor străini) şi stabilirea cheltuielilor; juridice: judecarea litigiilor dintre locuitorii oraşului sau dintre locuitorii oraşului şi străinii care aveau vreun diferend pe teritoriul oraşului. De asemenea, eliberau „cărţi" referitoare la împărţirile efectuate sau la anchetele întreprinse cu prilejul unor procese, în acest sens fiind cartea judeţului Ivan din Piteşti dată în urma unui litigiu între Stanciul şi Mănăstirea „Vieroşi" la 22 ianuarie 1596: „Iată dar, eu am scris, judeţul Ivan şi 12 pârgari şi pârcălabi şi oameni buni din oraşul Piteşti această carte a noastră acestui om anume Stanciul"[6].

Oraşul Piteşti văzut în 1794 de Luigi Mayer

Este de menţionat că hotărârile care priveau obştea erau luate de către judeţ în colaborare cu cei doisprezece pârgari. Un exemplu în acest sens îl reprezintă faptul că, în colaborare, judeţul şi pârgarii treceau în catastiful oraşului - cartea funciară de astăzi - toate schimbările de proprietate intervenite pe teritoriul oraşului, cum ar fi vânzările, cumpărările, donaţiile sau moştenirile, catastif care, alături de pecete sau sigiliu, era păstrat de către Sfatul orăşenesc.

Dar, aşa cum am arătat iniţial, oraşul se afla pe pământ domnesc şi de aceea Domnia îşi avea şi ea organele sale administrative în Piteşti, care reprezentau drepturile moşierului. De ce ale moşierului? Deoarece pământul pe care se afla oraşul era stăpânit în numele domnului de moşierul respectiv, astfel că orăşenii aveau obligaţii faţă de acesta. Un reprezentant al Domniei era vornicul oraşului, care avea atribuţii militare, fiind comandantul unei garnizoane. Cel mai cunoscut reprezentant era însă pârcălabul, care lua vama - sursă principală de venit pentru domn - la târg şi în satele din ocolul oraşului, organiza târgurile şi oborul de vite, aşa cum aflăm dintr-un document din 24 mai 1694 semnat de domnitorul Constantin Brâncoveanu[7].

În linii mari, acestea erau caracteristicile administraţiei Piteştiului medieval, caracteristici menţinute în întregul ev mediu. Apoi, schimbările apărute în spaţiul românesc au influenţat şi administraţia Piteştiului acelor vremuri, un exemplu în acest sens fiind cel din epoca fanariotă (secolul al XVIII-lea), când Piteştiul a fost reşedinţa căpitanatului judeţului Argeş şi a ispravnicilor fanarioţi.

Ulterior, Piteştiul s-a dezvoltat continuu, jucând un rol important în viaţa socială, economică, politică şi culturală a ţării.

1 P.P. Panaitescu, *Interpretări româneşti*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1994, pag. 121.
2 G.I. Lahovari, *Dicţionar geografic al judeţului Argeş*, Bucureşti, 1888, pag. 121.
3 *Documenta Romaniae Historica*, Ţara Românească, vol. I, Editura Academiei, Bucureşti, 1966, pag. 25.
4 *Documente privind Istoria României*, veacul XVI, V, 1952, pag. 73.
5 Constantin C. Giurescu, *Târguri sau oraşe şi cetăţi moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1997, pag. 129.
6 *Documenta Romaniae Historica*, Ţara Românească, Editura Academiei, Bucureşti, 1975, pag. 194 şi 195.
7 Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *Istoria municipiului Piteşti*, Editura Academiei, Bucureşti, 1988, pag. 81.

Spitalul Militar Piteşti la începutul secolului XX

REPERE CRONOLOGICE

■ prof. ***VICTOR RĂZVAN MARTIN***, **Centrul de studii istorice *General C.A. Rosetti***

La începutul secolului XX, Garnizoana Piteşti nu beneficia de serviciile unui spital militar adecvat. Oraşul aflat la distanţa dintre Bucureşti şi Craiova nu reprezenta un punct important pe harta militară a Regatului României. De aceea prezenţa unui locaş militar important cu titlul de spital nu a reprezentat o prioritate pentru Ministerul de Război. Acesta considera nefondată ideea unui spital de garnizoană în Piteşti, motivând că ar reprezenta o inutilă risipă de fonduri.

Între 1905 şi 1916, în Piteşti a funcţionat spitalul Diviziei a 3-a, ce deservea toate unităţile din judeţul Argeş. Situaţia provizorie şi fluctuaţia în atribuţii, când infirmerie de garnizoană, când spital militar, nu a permis formarea unui corp medical permanent, medicii valoroşi care au deservit această instituţie plecând spre Bucureşti sau Craiova. Acelaşi fenomen s-a manifestat şi la nivelul conducerii spitalului, în perioada 1905-1922 instituţia numărând nu mai puţin de şapte comandanţi.

După primul război mondial, pe fondul gravelor probleme epidemiologice ce afectau România, spitalul a desfăşurat o activitate intensă, media anuală a celor spitalizaţi fiind de 650 bolnavi.[1]

- continuare în pagina 11 -

- urmare din pagina 10 -

Ca urmare a dificultăţilor financiare de după război, în 1922 spitalul va fi desfiinţat.

Prin ordinul Diviziei a 3-a din 26 februarie 1926 a fost reînfiinţat Spitalul Militar Piteşti, cu atribuţii în asigurarea asistenţei medicale pentru garnizoanele din judeţele Argeş şi Muscel, precum şi pentru Garnizoana Găieşti.[2]

Conducerea spitalului a fost încredinţată col. dr. Virgil Negoescu, iar pentru desfăşurarea activităţii s-a pus la dispoziţie o anexă a Regimentului 4 Dorobanţi. Au fost amenajate iniţial două saloane cu 40 de paturi, ulterior amenajându-se încă un salon cu 25 de paturi. Toate locurile au fost repede ocupate de tinerii recruţi ai contingentului 1926 care sufereau de afecţiuni contagioase mai vechi şi în special de afecţiuni pulmonare.

Organizarea iniţială a spitalului cuprindea secţiile medicală şi dermato-venerice, dar ca urmare a numărului mare de intervenţii chirurgicale, la 1 iulie 1926 s-a inaugurat şi secţia de chirurgie. În această secţie au fost realizate, în cursul anului 1926, 29 de intervenţii chirurgicale.

Vechile tare din perioada antebelică nu au întârziat să apară. Slaba dotare şi dezinteresul ministerului privind dezvoltarea spitalului piteştean au dus la perindarea medicilor militari la nivelul conducerii, în intervalul 1926-1932 consemnându-se cinci comandanţi.

Perioada se caracterizează prin încercări timide de reparare a clădirii spitalului şi dotarea cu cele necesare desfăşurării actului medical. Rezultatele acestor eforturi s-au materializat prin dezvoltarea serviciului chirurgical: două saloane cu 36 de paturi, o sală de operaţii şi o sală de pansamente.[3]

Serviciul medical şi-a extins activitatea prin constituirea unui salon de izolare cu şase paturi. Se remarcă numărul în continuare mare al celor internaţi cu afecţiuni pulmonare: 367 bolnavi în anul 1930.

Medicii militari piteşteni s-au implicat în combaterea bolilor contagioase din judeţul nostru, ei participând la acţiunile de combatere a maladiilor contagioase şi în special a tuberculozei.

În 1932, la conducerea spitalului este numit lt. col. dr. Mihail Stănescu. Prima impresie pe care acest medic o va avea este dezolantă: „Lipsit de lumină, lipsit de apă, care se căra cu hârdăul din oraş, cu acoperişul spart, prin care ploaia şiroia pe pereţi făcând să cadă tavanele peste bolnavi".[4]

Această stare de fapt este penalizată de o inspecţie a Direcţiei Sanitare a Armatei, care a felicitat personalul spitalului „pentru mizeria din clădire".

În 1934, cu sprijinul Prefecturii Argeş, spitalul a primit spaţiul de pe şoseaua Piteşti-Curtea de Argeş (actualmente b-dul Nicolae Bălcescu).

Zeiţa Fortuna a surâs din nou personalului spitalului. La scurt timp, ministrul Apărării, gen. Nicolae Uică, a vizitat spitalul şi a acordat 200000 lei pentru renovare. Totodată, acesta se va subordona Corpului 1 Armată. Inaugurarea noului sediu, complet renovat, dar încă slab dotat, a avut loc la 15 aprilie 1934.

Spitalul era organizat pe patru secţii, dispunea de farmacie, o sală de baie pentru soldaţii din garnizoană, cu o capacitate de 80 persoane/oră, grădină de zarzavat pentru bucătăria proprie, iar pădurea din apropiere a fost amenajată în parc. S-a creat o echipă mobilă pentru dezinfecţie şi deparazitare ce realiza acţiuni specifice în unităţile din garnizoanele arondate spitalului.

Conducerea spitalului a solicitat comandanţilor din garnizoană ca măcar o dată pe săptămână soldaţii din unităţile din oraş să vină să facă o baie la spital.

În anul 1936, spitalul a solicitat Direcţiei Sanitare fonduri pentru achiziţionarea unei instalaţii de radiologie. Această instalaţie modernă a fost achiziţionată până la sfârşitul anului, spitalul contribuind din fonduri proprii cu suma de 50000 lei.

Ofiţerii spitalului au continuat să se implice în viaţa socială şi culturală a oraşului, în biblioteca spitalului având loc întruniri şi comunicări pe teme de interes general. Totodată, au fost publicate tratate şi studii de specialitate şi de popularizare a medicinei: „Monografia sanitară a judeţului Argeş", de cpt. dr. Ion Jianu, şi „Tratamente reumatologice", de lt. col. dr. Mihail Stănescu.

Spitalul a acordat o mai mare atenţie tratării locuitorilor din urbe, numărul celor internaţi în 1937 fiind de 158, aproximativ 25% din numărul total al celor internaţi.

S-a diversificat gama serviciilor prestate pentru populaţie, acestea reprezentând o sumă importantă pentru bugetul spitalului. Astfel, valoarea acestor servicii a fost de 182535 lei în 1936 şi de 146352 lei în 1937.[5] Banii au fost folosiţi pentru dotarea cu instrumentarul necesar şi achiziţia de aparatură.

Serviciul de radioscopie, nou-înfiinţat, a prestat servicii şi către bolnavii civili, în 1938 au fost onorate toate cele 137 de solicitări din totalul de 1280 de radioscopii efectuate. Aceste activităţi au adus secţiei un venit extrabugetar de 6000 lei ce completa suma de 2000 lei acordată de la buget în anul 1938.

A fost continuată acţiunea de extindere a spitalului şi după plecarea col. dr. Mihail Stănescu, în 1938, noul comandant, mr. dr. Gheorghe Bobocescu, amenajând încă opt paturi, constituind un laborator de analize şi dotând bucătăria cu o căruţă pentru transportul pâinii.

Totodată, a fost modernizată reţeaua de apă potabilă şi de canalizare a spitalului şi a anexelor.

Conştientizând importanţa practică a prezenţei unui spital militar în oraş, autorităţile locale s-au implicat în activităţile de dotare şi susţinere financiară a activităţii medicale.

Activitatea acestui locaş medical nu a încetat să răsplătească eforturile investite, Spitalul Militar continuând să fie un loc de alinare şi speranţă pentru locuitorii oraşului nostru.

1 Arhivele Militare Române, fond Spitalul Militar Piteşti, d. 115/1935, f. 787
2 Ibidem, d. 5/1926, f. 521
3 Ibidem, d. 30/1931, f. 88
4 Ibidem, f. 85
5 Ibidem, d. 138/1936, f. 645.

CIMITIRUL EROILOR ÎN PRIMII ANI DUPĂ MAREA UNIRE

prof. ***IULIAN STELIAN BOŢOGHINĂ*** **şi maior** ***MARIUS OLTEANU,***
Centrul de studii istorice ***Gen. C.A. Rosetti***

După Marele Război pentru Reîntregirea Neamului, Societatea „Mormintele Eroilor căzuţi în război" a fost una dintre organizaţiile şi asociaţiile care şi-au propus, şi în mare măsură chiar au reuşit, să pună piatră de temelie la construirea şi afirmarea spiritului civic în societatea românească. Dacă ne gândim la drama cotidiană din anii de război, la realităţile postbelice, care nu de puţine ori au mai stăvilit entuziasmul regăsirii între aceleaşi hotare, în societatea românească erau mai mult decât necesare astfel de iniţiative.

În spiritul vremii, Societatea „Mormintele Eroilor căzuţi în război" şi-a propus ca prin îngrijirea mormintelor militarilor să păstreze vie în conştiinţa contemporanilor sentimentul datoriei faţă de neam şi ţară, aducându-şi astfel contribuţia la marele efort de educaţie naţională[1]. Acest obiectiv, printre altele, s-a materializat în numeroase activităţi edilitar-gospodăreşti, de un real folos pentru comunitatea locală. În acest sens, un exemplu concret este cimitirul eroilor din Piteşti, care, aşa cum vom vedea în cele ce urmează, avea nevoie de asemenea iniţiative.

Cimitirul, în care la 1924 se regăseau mormintele a peste 1.900 eroi de diferite naţionalităţi, a fost amenajat şi împrejmuit cu zid de către autorităţile militare germane în timpul ocupaţiei[2].

Într-un interval de timp relativ scurt, de aproape trei ani (1918–1921), vremea şi vremurile au făcut ca paragina să fie atotstăpânitoare, aşa cum arăta la 7 iunie 1921 sublocotenentul Ionescu Eftimie, fost secretar al Societăţii „Mormintele Eroilor", filiala Piteşti[3]. Cu excepţia celor câteva morminte individuale de la intrarea principală, reamenajate în grabă cu ocazia inaugurării la 9 iunie 1920, în restul cimitirului nu s-a făcut nimic, astfel că pe mormintele comune şi pe alei iarba crescuse în voie, fiind numai bună de cosit. Mai mult decât atât, din cauza ploilor şi a greutăţii pământului, mormintele şi-au pierdut forma, aducând mai mult a gropi. Peste acest cimitir domneau pălămida, pirul şi scaieţii, ce nu putuseră fi cosite.

În anul următor, la 17 aprilie 1921, o dată cu numirea sublocotenentului Eftimie Ionescu ca administrator, s-a purces la reamenajarea şi îngrijirea cimitirului. În primul rând, s-au făcut demersurile necesare pentru aplicarea ordinelor în vigoare, şi anume s-a convocat o adunare cu comandanţii unităţilor din garnizoană, de la care s-a obţinut promisiunea detaşării unor militari în termen pentru organizarea unui detaşament de lucru. Astfel, Regimentul de Obuziere dorea să participe cu trei oameni, partea sedentară a Regimentului 28 Infanterie cu un om, la fel şi partea sedentară a Regimentului 4 Infanterie şi Batalionul 2 al Regimentului 44/68. Cei mai mulţi oameni, 40, i-a dat Batalionul 2 Jandarmi. Deci în total 46 de militari. Am putea spune că un detaşament destul de numeros cu care se putea face treabă serioasă, însă, aşa cum arată sublocotenentul administrator, greu de adunat: în fiecare dimineaţă mergea la unităţi ca să obţină aceşti oameni şi nu de puţine ori i se spunea că nu se poate deoarece sunt inspecţii sau e zi de îmbăiere etc. Ba mai mult, în scurta perioadă cât a administrat cimitirul, până la 14 mai 1921, s-a întâmplat să fie şi Sfintele Sărbători de

Societatea „Mormintele Eroilor căzuţi în război"

Comemorarea „Eroilor Neamului"

INSTRUCTIUNI PENTRU SATE

Ziua „Eroilor Neamului": 20 Mai (Inălţarea Domnului)

Ziua de 20 Mai (Inalţarea Domnului) fiind declarata in mod oficial zi naţionala subt numele de ziua «Eroilor Neamului», trebue sa patrunda in conştiinţa intregului nostru popor, ea fiind expresia cea mai desăvârşita a sufletului şi a eroismului românesc.

Pentru a se ajunge la acest rezultat, Ziua «Eroilor Neamului», trebueşte sa fie serbata până în cea mai modestă comună din tot cuprinsul Româniel întregite cu o deosebită solemnitate.

Pentru o deplina înţelegere, va trimitem instrucţiunile necesare, carora trebue sa se conformeze autorităţile civile şi militare, bisericeştj şi şcolare, alcatuind in deplin acord, programul acestei zile, pentru a carei îndeplinire se vor lua toate masurile.

PROGRAMUL ZILEI «EROILOR NEAMULUI»

In «Ziua Eroilor» este suspendata orice activitate; Şcoalele nu vor ţine curs, Bancile nu vor avea operaţii, magazinele, cârciumile şi atelierele de orice natură vor fi închise ziua întreagă. Pretutindeni se vor arbora drapele naţionale.

La ora 10 dimineaţa, va avea loc adunarea generala pe locul care se va hotarâ şi care trebue sa fie:

1) In faţa bisericei, daca este loc îndestulător.

2) In faţa şcoalei, dacă locul este mai potrivit, urmând ca de acolo procesiunea sa pornească spre locul pe care au avut loc lupte, dacă este vre-un ast-fel de loc în apropierea imediata a satului sau pe locul unde se găsesc înmormântaţi eroii.

Vor lua parte la aceasta adunare: toată populaţia satului, şcoalele cu toţi elevii în frunte cu învaţătorii şi preotul: toţi funcţionarii publici, şcoalele secundare de Stat sau particulare, fara diferenţa de confesiune sau naţionalitate.

Societăţile de veterani, invalizii de război, având decoraţiunele din război.

Toate societăţile existente şi comunităţile religioase, cu steagul societăţei şi insignele ei.

Toate aceste societăţi vor fi anunţate de catre primărie, pentru a lua din vreme masurele necesare.

Subt direcţiunea profesorilor, elevii şcoalei vor face coroane şi ghirlante din verdeaţa şi flori în amintirea eroilor acelei comune, care se vor depune pe mormintele eroilor, dacă sunt în acea comună, sau se vor lăsa după procesiune în biserica satului şi în şcoala încununând numele celor morţi în război.

Paşte, astfel că nu a mai primit nici un om, toţi plecând în permisii. După Paşte, Batalionul de Jandarmi, care avea cea mai consistentă contribuţie, nu a mai dat nici un militar, deoarece trebuia suplinţi cei plecaţi la şcoala de cadre.

Cu toate acestea, cu puţinii oameni avuţi la dispoziţie s-a trecut la lucru: cu sapa şi cu lopeţile Linemman a fost tăiată iarba până la adâncimea de un lat de palmă. Astfel, după desţelenire au rezultat zeci de căruţe de iarbă şi

- continuare în pagina 13 -

- urmare din pag. 12 -

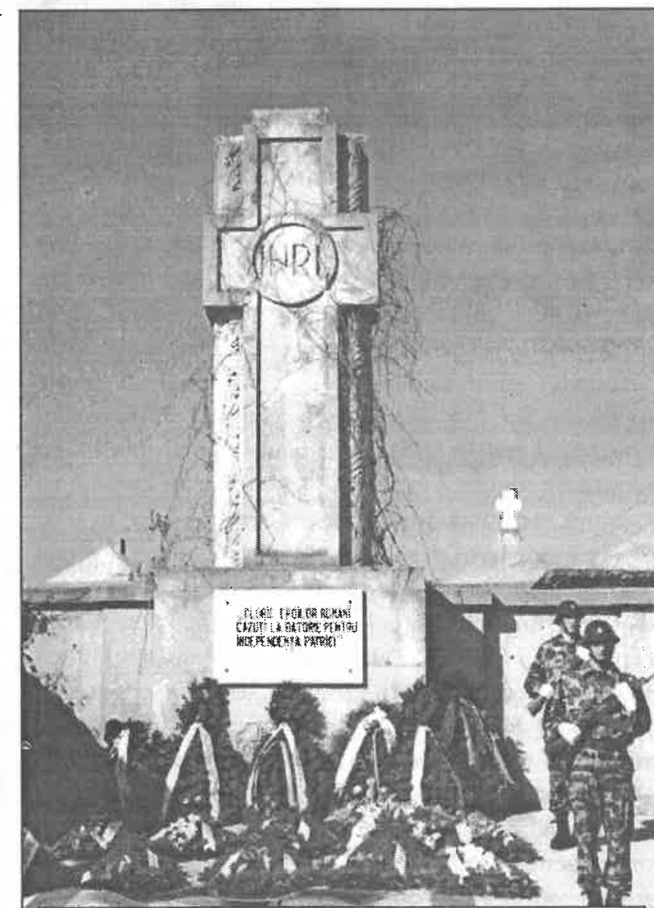
pământ, cantitate cărată de soldaţi cu mantalele şi cu braţele în afara zidurilor şi în râpa din faţa cimitirului, căci dacă s-ar fi folosit căruţele pentru cărat, s-ar fi stricat aleile şi poate chiar unele morminte. După aceea s-a trecut la amenajarea mormintelor. Mormintele comune au fost umplute cu pământul care s-a luat prin săparea potecilor dintre ele şi au fost aranjate la linie. Locul de unde s-a luat pământul s-a amenajat în formă de alee, unde aveau să toarne nisip. Aleea din mijloc, singura care se mai cunoştea puţin, a fost dusă până la fund, la mausoleu. La fel au fost amenajate şi cele de pe margine. Bazinul din mijlocul cimitirului a fost împărţit în patru părţi egale, însă numai trei au fost curăţate, deoarece a patra parte era o groapă mare care a fost astupată. Acest bazin a fost împărţit şi amenajat pentru plantarea florilor. După ce au fost săpate 400 de gropi şi după vreo 2–3 drumuri la ocolul silvic s-au obţinut brazii ce au fost plantaţi, punându-li-se la rădăcină pământ amestecat cu nisip. Ceea ce trebuia udat se făcea cu o stropitoare, cu apa dintr-o groapă din cimitirul civil şi dintr-o fântână din apropiere. Iarba crescută pe brazdele vechi, la care nu s-a umblat, lemnul câinesc şi iarba din cele două ronduri de la intrare au fost tăiate cu foarfeca şi greblate. Lunea, miercurea şi vinerea se aducea nisip din albia Argeşului, care era folosit la amenajarea aleilor. Pentru refacerea crucilor a fost angajat un sculptor, care a şi gravat numele militarilor înmormântaţi, regăsite în registrul de evidenţă al administraţiei Cimitirului „Sfântul Gheorghe".

Eforturile pentru reamenajare au continuat şi în următorii ani, însă lipsa unei constante activităţi, cât şi lipsa fondurilor au făcut ca toate eforturile să nu fie suficiente pentru a aduce cimitirul la starea care i se cuvenea. În acest sens stă mărturie raportul din 22 noiembrie 1923 al comandantului Cercului de Recrutare Argeş, colonelul Burleanu, către comandantul garnizoanei, totodată şi preşedinte al Societăţii „Mormintele Eroilor" din Piteşti, în care sunt prezentate neajunsurile cu care încă se mai confrunta administraţia cimitirului: zidul de împrejmuire, crucile şi plantaţiile impuneau o neîntârziată reparaţie. Cu această ocazie făcea şi o serie de propuneri pentru remedierea situaţiei, mai ales pentru găsirea fondurilor necesare. Prin urmare, propunea implicarea Primăriei şi a Prefecturii, care să prevadă în bugete sumele de bani pentru plata unui îngrijitor, a unui grădinar, întreţinerea anuală cu lemne şi iluminat şi mai ales pentru aducerea conductei de apă până la cimitir, deoarece toate solicitările ca apa să fie adusă cu sacalele de la pompieri fuseseră refuzate[4].

Cu puţinii bani agonisiţi în anii 1922 şi 1923 de către Comitetul Judeţean al Societăţii „Mormintele Eroilor" s-a reuşit ca în vara lui '23 să se ridice zidul de împrejmuire pe o lungime de 350 de metri, renovarea capelei cimitirului şi construirea unui corp de gardă la intrarea cimitirului. Totodată, s-au mai plantat brazi şi merişori în tot cimitirul, aleile şi mormintele au fost curăţate de iarbă. Mai rămâneau de făcut completarea zidului de împrejmuire pe o porţiune de 35 de metri şi tencuiala întregii zidării[5].

Pentru adunarea sumelor necesare s-a trecut la încasarea cu regularitate a cotizaţiilor membrilor societăţii, care, aşa cum se lasă de înţeles, a fost o soluţie extremă, căci nu se prea înghesuiau la plata acesteia. O altă sursă a fost organizarea balurilor în diferite localităţi din judeţ cu ocazia acţiunilor de recrutare. În felul acesta, la 3 ianuarie 1924 societatea dispunea de 12.526,60 lei, sumă cu care, luându-se în calcul şi cotizaţiile pe 1924, se spera a se „readuce cimitirul la splendoarea şi mândria ce i se cuvenea"[6].

Considerăm pe cât de interesantă, pe atât de importantă prezentarea acestor demersuri pentru a readuce în atenţia concitadinilor o clipă din istoria urbei

Monumentul de la Cimitirul Eroilor

noastre. Moştenire a efemerei ocupaţii germane, preluat şi înnobilat cu noi valenţe, transformarea acestui cimitir într-un spaţiu al identităţii locale denotă spiritul civic caracteristic comunităţii piteştene, în eforturile de a depăşi trauma anilor de ocupaţie şi regăsirea normalităţii cotidiene în România Reîntregită.

1 Înaltul Decret 4106/12.09.1919 şi Înaltul Decret 5833/08.12.1923.
2 Arhivele Militare Române, fond Garnizoana Piteşti, dosar nr. 32, f. 7.
3 *Idem*, dosar nr. 6, f. 122–126.
4 *Idem*, dosar nr. 32, f. 16.
5 *Ibidem*, f. 7.
6 *Ibidem*, f. 3.

Din culisele actului de la 23 august 1944

prof. *ROBERT ZIDARU*, Şcoala Nr. 11 *Mihai Eminescu*

Aventura celui de-al doilea război mondial a atras şi România, a cărei viaţă politică a fost dominată, între 1940 şi 1944, de două persoane publice: de cea a mareşalului Antonescu şi de cea a regelui Mihai.

În perioada menţionată, conducătorul statului, Ion Antonescu, a rezervat Monarhiei, respectiv regelui Mihai, un rol decorativ în viaţa politică. Antonescu îl considera pe rege un copil, evident lipsit de experienţă, un „simbol care nu are dreptul să se amestece în viaţa statului". Aceste idei firesc că nu îi conveneau monarhului român. Mai mult, caracterul inflexibil al lui Antonescu, în general, şi în relaţiile publice şi particulare cu regele Mihai, în special, a determinat numeroase stări conflictuale. Stările conflictuale au fost generate de faptul că mareşalul Antonescu şi regele Mihai erau oameni total diferiţi, cu personalităţi opuse. Ion Antonescu, militar de carieră, cu un respect sacru faţă de lege, era extrem de orgolios şi cu o părere foarte bună despre sine. Antonescu avea impresia că este omul de care ţara are neapărată nevoie şi pe care o poate salva din dificila situaţie în care se afla. De aceea, nu accepta compromisuri în viaţa publică, iar amestecul unei persoane în cârmuirea ţării i se părea de neconceput, mai ales în cazul regelui Mihai. Regele Mihai, zdruncinat în copilărie de o viaţă familială dezastruoasă, marcată şi de certuri, de scandaluri publice sau de divorţ, era omul care nu avea o personalitate puternică formată; dimpotrivă, era uşor influenţabil, mai ales de către cei pe care suveranul român îi considera apropiaţii săi, mama tânărului monarh având asupra sa cea mai mare influenţă. Din păcate, mareşalul şi regele aveau fiecare despre celălalt o părere negativă, iar disensiunile ivite între 1940 şi 1944 nu vor face altceva decât să degradeze continuu şi ireversibil relaţiile dintre aceştia. Nemulţumirile au fost numeroase şi au ţinut atât de viaţa privată, cât şi de viaţa publică. Cauzele acestora erau uneori puerile, alteori stupide sau absurde, fapt care demonstrează prăpastia de comunicare dintre cei doi oameni.

Nemulţumirile au apărut încă din 1940, de la începutul guvernării antonesciene, când a fost înfiinţată o comisie de anchetă[2] care avea ca scop să dezvăluie opiniei publice ilegalităţile comise de fostul suveran Carol al II-lea, tatăl regelui Mihai. Activitatea respectivei comisii a blocat, potrivit spuselor regelui, „desfăşurarea muncii administrative de la Palat şi a creat momente de iritare în rândurile familiei regale",[3] momente apreciate drept „neplăcute şi penibile"[4].

Un alt motiv de încordare a fost reprezentat de faptul că activitatea regelui era strict supravegheată de aghiotanţii acestuia, care alcătuiau note informative în acest sens. Însă Mihai I va descoperi că însuşi şeful Casei Militare a Regelui, Codreanu, făcea rapoarte către Antonescu. Conflictul a luat sfârşit prin renunţarea la serviciile lui Codreanu, motiv pentru care, îşi amintea fostul suveran, „Antonescu s-a supărat, dar a trebuit să înţeleagă că nu mai pot ţine în funcţie un om despre care am aflat că face asemenea neplăcute servicii"[5].

Gara Piteşti - depoul şi depozitele CFR - după bombardamentul din 6 mai 1944.

Un moment deosebit de tensionat s-a petrecut cu prilejul rebeliunii legionare. La 8 noiembrie 1940, Mihai I, alături de Antonescu şi Horia Sima, participase la o manifestaţie prolegionară la Iaşi[6]. După izbucnirea rebeliunii, fruntaşii legionari au apelat la rege pentru a

- continuare în pagina 15 -

- urmare din pagina 14 -

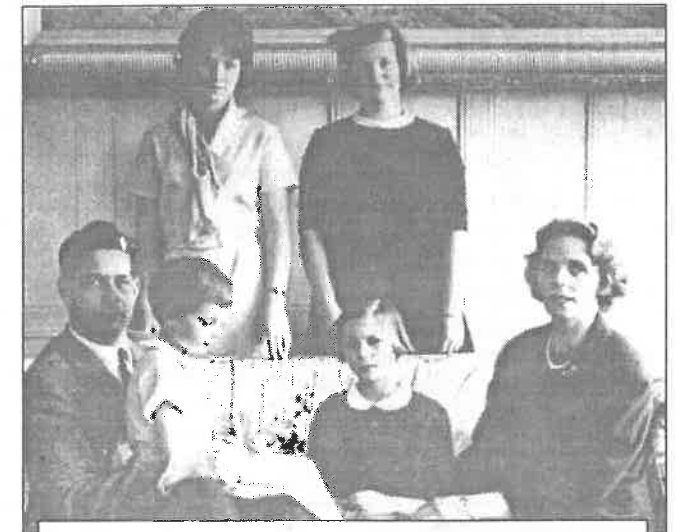
obţine un arbitraj din partea acestuia. Sfătuit de aghiotantul său, Mircea Tomescu, regele pleacă de la Sinaia spre Bucureşti pentru a arbitra conflictul dintre conducătorul statului şi legionari. Dar ce urma să facă, în mod concret, regele la Bucureşti nici chiar acesta nu ştia, după cum însuşi afirmă: „Nu era nimic clar în sfatul lui Tomescu, era numai o dorinţă nebuloasă ca lucrurile să nu ia o întorsătură şi mai periculoasă decât o luaseră"[7]. Pornit spre Capitală în dimineaţa zilei de 23 ianuarie 1941, suveranul va fi oprit la Câmpina şi întors din drum, „din sfatul domnului general Antonescu"[8]. Episodul a determinat scoaterea lui Tomescu din rândul aghiotanţilor; totodată, acest episod prezintă un tânăr monarh lipsit de experienţă politică şi uşor influenţabil de către apropiaţii săi.

Izolarea regelui de viaţa politică a fost evidenţiată pe deplin de intrarea României în război, la 22 iunie 1941, informaţie pe care monarhul a aflat-o „de la radio şi din ziare"[9]. Nemulţumirea regelui se accentuează; se simte un figurant în viaţa publică românească, „un suveran lipsit de puterea de decizie, de iniţiativă"[10].

Vizitele pe front sporesc tensiunea. Dacă în Basarabia regele îl însoţeşte pe mareşal, „de bunăvoie",[11] dincolo de Nistru o face doar datorită tonului autoritar, chiar ultimativ, cu care sunt făcute „invitaţiile" respective. Mai mult, uneori suveranul român refuză net anumite vizite pe front, cum s-a întâmplat şi-n cazul celor proiectate în Transilvania sau la Odessa: „Acesta e pământ românesc, eu nu merg"[12].

Astfel, pe măsură ce nu aparţine de ziua de 23 august 1944, criza dintre mareşal şi rege se adânceşte tot mai mult. Atât de mult încât apar aprigi dispute chiar şi-n cazul unor probleme aparent minore, nesemnificative. Un astfel de moment a avut loc în timpul ceremoniilor desfăşurate, cu prilejul Anului Nou 1943, la Palatul Regal. Antonescu, aflat în sala tronului, se va aşeza pe aceeaşi treaptă cu regina-mamă, fapt observat de regele Mihai I, care, prin maestrul de ceremonii, i-a atras atenţia mareşalului că trebuie să coboare o treaptă[13]. Conducătorul statului va replica furios, simţindu-se jignit, cerând regelui să-i adreseze scuze în scris[14].

În aceste condiţii, în 1944 s-a ajuns la ruptura definitivă dintre cei doi oameni publici. Picătura care a umplut paharul nemulţumirilor pentru rege a fost reprezentată de imixtiunea mareşalului în viaţa particulară a reginei-mamă, Elena. Antonescu, desconsiderând atât pe rege, cât şi pe regină, nu s-a putut abţine de la aluzii şi comentarii referitoare la viaţa intimă a reginei Elena, cea care, pentru Mihai I, reprezenta tot ceea ce-i era mai drag. Din păcate, aluziile menţionate n-au făcut altceva decât să toarne gaz pe foc, să sape şi mai mult o prăpastie deja existentă între rege şi conducătorul statului. Cât de mult dureau respectivele aluzii antonesciene ne spune chiar Mihai I: „Despre mama a făcut aluzii urâte. Lumea e mică şi asemenea lucruri se aud. Insinua că mama ar avea simpatie pentru unul şi altul, mai ştiu şi eu pentru cine... vorbe netrebnice"[14].

Fostul suveran al României, Mihai I de Hohenzollern, împreună cu soţia şi cele patru fiice ale sale.

Aşadar, putem concluziona că la derularea actului de la 23 august 1944 un rol deloc de neglijat l-au jucat şi resentimentele regelui Mihai faţă de mareşalul Antonescu. Resentimentele au dat naştere urii personale resimţite faţă de Antonescu de către suveranul român. Iar ura mai sus menţionată a fost, cu siguranţă, unul din principalele motive care l-au determinat pe Mihai I să-l aresteze pe Ion Antonescu la 23 august 1944.

[1] Gh. Buzatu, *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei*, Iaşi, 1990, vol. II, pag. 281.

[2] Pentru detalii privind rezultatele investigaţiilor acestei comisii, vezi Ioan Scurtu, *Monarhia în România*, Ed. *Danubius*, Buc., 1990, pag. 128-133.

[3] Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai I al României*, Ed. *Humanitas*, Buc., 1992, pag. 86.

[4] Ibidem.

[5] Ibidem, pag. 162.

[6] Ibidem, pag. 164.

[7] Ibidem.

[8] Ibidem, pag. 113.

[9] Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939-1945*, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, Iaşi, 1995, pag. 42.

[10] Ibidem, pag. 43.

[11] M. Ciobanu, op. cit., pag. 146.

[12] Ibidem.

[13] Arthur Gould Lee, *Coroana contra secerii*, Ed. *Humanitas*, Buc., 1998, pag. 138.

[14] M. Ciobanu, op. cit., pag. 142.

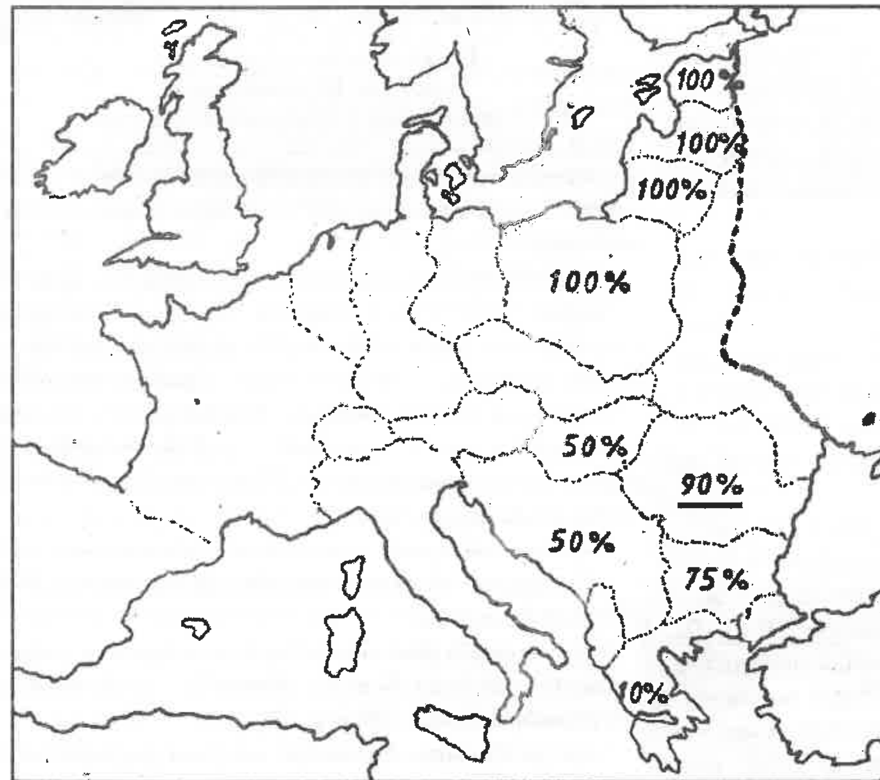
Moscova, Yalta și sovietizarea României

„Hai să aranjăm afacerile noastre în Balcani!" Acestea au fost cuvintele premierului britanic Winston Churchill adresate lui Stalin la Moscova, în octombrie 1944, după ce România a fost ocupată de trupele rusești, capitularea ei fiind semnată la 12 septembrie 1944, o dată cu încheierea armistițiului cu S.U.A., Uniunea Sovietică și Marea Britanie.

Perseverența lui Churchill a fost remarcată încă din mai-iunie 1944, când a reușit să obțină acordul lui Roosevelt pentru crearea zonelor de influență în Balcani împotriva politicii oficiale americane. Roosevelt și orice element de etică morală, a desenat un mare O.K. care, ulterior, a născut o întrebare firească (și poate retorică): „Să-și fi dat Stalin la 9 octombrie 1944 consimțământul asupra destinelor României?"

Conferința de la Moscova, totuși, nu a pus în discuție soarta Cehoslovaciei (Beneș fusese la Moscova și încheiase cu Stalin un tratat de alianță pe 20 de ani, stabilind definitiv mutilarea Poloniei), ci viitorul României, care nu a mai fost nici discutat, nici hotărât mai târziu la Yalta. Soarta ei era dinainte scrisă poate la Moscova sau poate... mult mai înainte, în 1943, când Roosevelt a dat Europa pe mâna rușilor.

Declarația făcută de președintele Truman la postul de radio *Vocea Americii* în 18 august 1945 și, de asemenea, raportul ambasadorului Archibald Clark Kerr, care a fost trimis la București, alături de Vîșinski și Hariman, pentru a media și aranja lucrurile, au dat dovadă de cinism și duplicitate. Paradoxal sau nu, misiunea lor reprezenta o acțiune colectivă a celor trei mari puteri și nicidecum o acțiune ce pornea doar din voința Rusiei. Ambasadorul britanic subliniază că Vîșinski va guverna România ca pe o provincie vândută Uniunii Sovietice și că Guvernul Groza din 6 martie 1945 nu este decât un simplu instrument în mâinile lui. Atunci a început, de altfel, și comunizarea forțată a României.

Churchill au pretins că acest acord ar avea o durată limitată de numai trei luni, fiind dictat de necesități militare, înșelând astfel Departamentul de stat, Congresul american și poporul american. Pe un petic de hârtie Winston Churchill a scris cu o nonșalanță dezarmantă procentele de influență ale Rusiei și Marii Britanii în Balcani. *Infamul document istoric prevedea că Rusia lua 90% din România, iar ceilalți (sateliți ai Marii Britanii și S.U.A.) un procent de 10%.* Documentul a fost ulterior aprobat și de Stalin, care, simbolic și sfidând

Visul lui Petru cel Mare exprimat în testamentul său s-a realizat la Conferința de la Moscova, zonele de influență atât de scumpe țarului Alexandru I au fost restabilite în Balcani. Din ceea ce a urmat reiese clar că rușii vor să dispună după propriul lor plac și interes de teritoriile ocupate de trupele lor.

Memoriile generalului De Gaulle stau mărturie peste timp: „Bulgaria va rămâne independentă, dar va primi pedeapsa ce o merită. Dar ca și Polonia, ea ar trebui să se democratizeze. Același lucru se va petrece cu România, o teribilă teroare politică se va abate asupra Europei centrale și a țărilor balcanice".

Dosarul Istoriei pentru România a fost la Moscova, „Yalta a fost mai mult decât o crimă, a fost o greșeală", cum ar fi zis Fouche. Prin înțelegerile sale, conferința de la Yalta, care s-a încheiat la 11 februarie 1945, păstrează de peste o jumătate de secol o semnificație geopolitică, un joc al intereselor privind lupta pentru viitorul Europei. Formal, cele trei mari puteri politice au convenit ca toate problemele politice și economice din țările eliberate de sub ocupația nazistă, ca și din orice altă țară satelit a axei, să cadă sub competența lor.

Expresia *zonele de influență* nu a fost utilizată în mod public și oficial de nimeni, dar cortina de fier făurită de Churchill și Roosevelt a coborât asupra României și a întregii Europe de răsărit.

Prof. *VALERICA SANDU*,
Școala Tufeni, Olt

Bibliografie minimală: Nicolae Baciu - *Yalta și crucificarea României.*
D.D. Hatchet, G.G. Springfield - *Ialta - înțelegeri pentru 50 de ani*

Sport și sportivi în cetatea Piteștiului

Moto: „Ai izbutit, continuă! N-ai izbutit, continuă!"
(exploratorul polar Nansen)

Istoria sportului este una a umanității, scrisă puțin altfel. Reflex perfect a tot ceea ce se petrece în principalele domenii de activitate în care omul modern își materializează ideile, sporturile de sală și de aer liber *„spun"* într-un limbaj specific, al mișcării, cu câți alți ani a mai înaintat omenirea la fiecare competiție. Întrecerile sportive sunt manifestările la care se pun *„la bătaie"* cele mai diferite tehnici de vârf, de la informatică la genetică, de la parapsihologie la industria materialelor de construcție aero-spațială etc.

Performerul este unul dintre purtătorii de cuvânt ai civilizației materiale și spirituale a unui popor, o cale de acces a valorilor unei națiuni la nivelul cunoașterii generale. În spatele unui campion se află deseori zeci și sute de oameni de știință de cea mai diferită factură, sportivul fiind doar vârful icebergului ascuns adânc în apele oceanului.

Sportul este o activitate care are, în mod obișnuit, un ÎNVINGĂTOR și mult mai mulți învinși! A ajunge astăzi să deții șefia unei probe, a unei categorii, a unui sport este din ce în ce mai greu, având în vedere, în primul rând, numărul în continuă creștere al candidaților la primul loc.

Municipiul Pitești a fost, cel puțin în ultima decadă a secolului trecut, căminul, sala de antrenament și pista de lansare a numeroși sportivi de performanță din toate disciplinele de concurs ce ființează în vechea cetate. Reprezentative ne apar natația, atletismul, judoul, boxul, caiacul, aeromodelismul, automobilismul (ca sporturi consacrate ca individuale) și fotbalul, baschetul, handbalul și voleiul, sporturi de echipă prin excelență.

În toate aceste ramuri, Piteștiul a dat sportului românesc, și implicit celui universal, numeroase nume cu rezonanță internațională. Ne vom referi în cele ce urmează la cele mai de seamă rezultate obținute de diplomații *„în trening"* tricolor, membri ai prestigioaselor cluburi din localitate, ca de altfel și la cei care le-au fost alături, antrenorii.

Dacă ar fi să desemnăm un sport rege în orașul Pitești, având drept criteriu numărul de medalii cucerite și nu cel al suporterilor din arenele de concurs, natația considerăm a fi, de departe, acesta.

Faptul se datorează, în primul rând, existenței în localitate a extraordinarului Complex Olimpic de Natație, inaugurat în anul 1984. Din acest an, la cluburile sportive, și în special la Clubul Sportiv Municipal, a început o muncă susținută pentru selectarea celor care nu peste multă vreme aveau să devină campioni naționali, balcanici, europeni, mondiali și olimpici.

Așa cum nu există scriitor, cu o operă cât de mare, care să nu fi început cu buchiseala abecedarului, în mod similar, se poate spune că nu există performer al sportului, oricât de cunoscut ar fi pe întreg mapamondul, care să nu fi fost la început un necunoscut. Așa aveau să-și înceapă drumul și sportivii piteșteni, care au făcut din Bazinul Olimpic a doua lor casă.

Alergările de fond în atletism, ciclism, schi, întreceri pe mari distanțe în patinaj, automobilism, înot sunt prin excelență probe de voință și consum nervos. Niciodată, însă, acest lucru nu a fost considerat un impediment, un obstacol, ci din contră, un motiv în plus pentru a reuși.

Tradiția cuceririi numeroaselor titluri și medalii a întemeiat-o, în acest domeniu, Loredana Zisu în anul 1991 (prin câștigarea a numeroase probe la campionatele internaționale de la Trento), când Piteștiul a trecut la cârma natației românești. Bătălia pentru medalii a fost continuată în mod strălucit, în anii următori, de sportivi precum Ileana Buciu (campioană națională, medaliată cu argint la europenele din Anglia, 1992), Larisa Lăcustă (multiplă campioană națională, balcanică, Cupa Mondială – Paris, Beijing, 1996 – și mondială – Suedia, 1997), Raluca Udroiu (campioană națională, medaliată europeană cu aur în Belgia și cu bronz în Turcia – 1997, Finlanda – 2000), Cristina Tătar (medaliată cu bronz european la Malta, 2001) și Ștefan Gherghel (premiat cu bronz mondial în Rusia, 2002).

Culmea acestei frumoase discipline a atins-o sportiva Beatrice Câșlaru – multiplă campioană națională, europeană (Istanbul, 1999), mondială (Suedia, 2000) și mai ales olimpică (Sydney, 2000). La competiția australiană, ce a reprezentat apogeul unei cariere remarcabile, Beatrice Câșlaru a reușit să se numere printre câștigătorii de medalii ai delegației României. Performanțele ei sunt cu atât mai meritorii cu cât a reușit să facă față și să învingă, generic vorbind, concurenți mult mai puternici, Australia fiind, așa cum plastic se exprima un comentator sportiv, o țară unde se vede pretutindeni numai *„apă și înotători"*. Gândirea și voința de care a dat dovadă au fost factori determinanți pentru reușita în aceste curse.

Toți sportivii, indiferent de treapta valorică pe care ajung – și care-i deosebește – pornesc din aceeași beznă a necunoașterii, căci nimeni, niciodată, nu s-a născut deștept și instruit.

Frumoasele rezultate au în spatele lor nu numai lungile ore de pregătire, ci și numeroase sfaturi și insistențe pentru atingerea absolutului, a perfecțiunii, venite din partea antrenorilor, persoane care, de pe bancă, suferă alături de sportivi, îndrumându-le pașii spre victorie.

Această practică a instruirii pretinde nu numai cunoaștere, ci și pasiune, infinită răbdare, tact pedagogic și multă, multă dragoste. Pentru a ajunge la asemenea performanțe, lotul piteștean de natație a avut în permanență ca dascăli, antrenori și părinți sufletești cuplul Gica și Petre Deac.

Printre sporturile piteștene cu performanțe la fel de remarcabile se numără și atletismul, care în decursul ultimului deceniu a contabilizat sute de medalii, obținute

- continuare în pagina 18 -

- urmare din pagina 17 -

la toate probele acestor jocuri de pistă, la campionatele naţionale, balcanice, europene şi mondiale. Nume de referinţă ale acestei discipline sunt Georgeta State (campioană la probele de cros balcanic în anii 1990 şi 1991 – disciplină cu veche tradiţie, a cărei primă ediţie s-a desfăşurat la Skoplije în 1938), Erica Niculae (multiplă campioană naţională şi balcanică la probele de alergare în perioada 1993-2001), Maria Boeru (campioană balcanică de veterani la probele de pistă în anii 1996 şi 1997), Cosmina Boaje şi Ionuţ Eşanu (multipli campioni naţionali ai acestei ramuri sportive). Vârfurile acestei discipline, pentru probele de pistă, sunt reprezentate de sportivele Norica Manafu, medaliată cu bronz la europenele de juniori din Italia, 2001, şi Otilia Ruicu, campioană naţională, balcanică – Atena, 2001 – şi europeană – Gent, 2000. Antrenorii acestor campioni au fost Dan Betini şi Liliana Mihăilescu.

Tot la atletism, dar la proba săriturilor, Piteştiul se poate mândri cu rezultatele sportivilor Marian Oprea (triplusalt – medaliat cu bronz la europenele de la Riga – Letonia, 1999 – şi campion mondial de juniori în Jamaica, 2002) şi Adina Anton (campioană mondială de juniori în Jamaica, 2002).

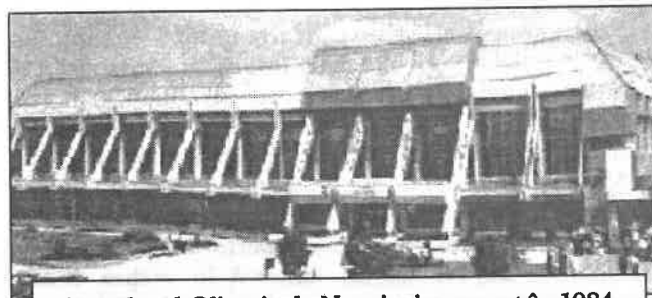
Săritura în lungime e pentru probele atletice, aşa-zis tehnice, ceea ce este cursa de sprint pentru marele grup al alergătorilor. Demni urmaşi ai tânărului Powell (Universitatea Oxford, 1860) cu care a început istoria modernă a săriturii în lungime, sportivii piteşteni au impresionat, prin tenacitatea lor, milioane de oameni. Antrenoarea Doina Anton trebuie să fi trăit clipe de bucurie fără margini pentru reuşita propriilor elevi, deoarece nu poate fi ceva mai plăcut decât să vezi cum sportivii din ţara şi oraşul tău sunt adulaţi de o lume necunoscută, de pe stadion şi de pe toate meridianele globului, prin intermediul televiziunii.

Acelaşi lucru se întâmplă şi în cazul pugiliştilor Adrian Preda (campion european de juniori şi medaliat cu bronz la campionatele mondiale de juniori, titluri cucerite în Cehoslovacia, în anul 1990) şi Crinu Olteanu, care prin iscusinţa lor au făcut ca tricolorul românesc să fluture nu o dată la finele galelor de box. Culmea boxului piteştean, şi românesc totodată, a fost atinsă mai cu seamă de cel din urmă. Câştigător a numeroase concursuri naţionale *„Centura de Aur"* ori al celor internaţionale, în perioada 1994-2000, cariera pugilistică a lui Crinu Olteanu a atins apogeul în arena americană din Houston, în 1999, când a cucerit titlul de campion mondial la categoria 54 kg. Rezultatul, cu totul excepţional, a venit ca urmare a siguranţei şi încrederii de sine a sportivului, dar şi a instruirii date de antrenorul Gheorghe Preda.

Cu totul deosebite au fost şi rezultatele canotorilor piteşteni Constantin Lupu (medaliat cu argint şi bronz la campionatele mondiale de juniori de la Belgrad, 1987), Mihai Enache (medaliat cu bronz la campionatele mondiale de la Praga, 1991) şi Mihai Comandaşu, triplu campion mondial de juniori la Zagreb în 1999 şi dublu campion şi vicecampion european de tineret în Franţa, 2000. Precum vechii *„lopătari"*, Comandaşu a pornit spre culmile gloriei mondiale de pe apa liniştită şi clară a barajului de la Bascov. Rezultatele sale au demonstrat că, într-adevăr, Complexul Naţional de caiac-canoe de la Bascov-Budeasa este un loc bun pentru a forma sportivi de înaltă calitate. Întreaga muncă de antrenorat a fost efectuată de Ioan Siposs.

O muncă asiduă, cu rezultate pe măsură, a fost depusă şi de antrenorul lotului piteştean de judo Emilian Rabolu, care a pregătit sportivi precum Filip Floricoiu şi Nicolae Ivan. Mai ales N. Ivan a făcut istorie, ajungând vicecampion mondial de juniori în Columbia, în 1998, şi campion european la Bucureşti în 1998.

Prestigioase rezultate au adus şi alţi sportivi piteşteni, precum Cristina Lăzărescu la paraşutism (medaliată cu bronz la mondialele de juniori din Austria, 1999 – reprezentând cel mai bun rezultat internaţional al paraşutismului românesc din toate timpurile – şi dublă campioană naţională de juniori şi seniori în 2000), Iulia Draica la şah (medaliată cu bronz la europenele de juniori din Cehoslovacia, 1992) sau la aeromodelism Marian Popescu (campion european în 2000 şi câştigător al Cupei Mondiale la Turda în 2002) şi Daniel Bilche (campion mondial de juniori în 2001).

Complexul Olimpic de Nataţie, inaugurat în 1984.

De asemenea, nu putem trece cu vederea strălucitele rezultate obţinute în ultimii 10 ani de către reprezentativele piteştene de volei (echipa Dacia Piteşti – locul III în Cupa României feminin, 1994, antrenori: Constantin Rizon şi Mugur Niculescu), handbal (echipa României – campioană mondială tineret feminin în Brazilia, 1995, cu participarea sportivei piteştene Irina Neagu; antrenori – Silviu Purice şi Cătălin Gheţie) şi baschet (echipa L.P.S.-C.S.Ş. Piteşti – campioană naţională juniori II, 1998, antrenori: Nicolae Şufariu şi George Ziguli).

Aşadar, la finele unei perioade, considerate în sport ca nu foarte îndelungată, sportivii piteşteni au reuşit să facă istorie în toate ramurile de activitate cu reprezentare în municipiul Piteşti. Departe de a-şi fi spus ultimul cuvânt, ei vor sluji şi pe viitor culorile tricolore române, făcându-ne mândri de ceea ce suntem: un popor de valoare.

Prof. *NARCIS GHERGHINA*,
Centrul de studii istorice *Gen. C.A. Rosetti*,
prof. *FLORIN ŞUFARIU*, directorul
Colegiului Naţional *Al. Odobescu*

• Articolul a fost realizat pe baza documentaţiei puse la dispoziţie, cu generozitate, de dl. Cristian Otobîcu – Direcţia Judeţeană de Tineret şi Sport Argeş.

DETRONAREA LUI CUZA

■ **locotenent-colonel dr. *CORNEL CARP*, comandantul Centrului de studii istorice *Gen. C.A. Rosetti***

La 11/23 februarie 1866, ora 4 dimineaţa, trupe din Regimentul 7 infanterie şi două baterii de artilerie au fost dislocate în faţa palatului domnesc. Un grup de militari pătrundea în palat, ajungând nestingherit până în dormitorul domnitorului Alexandru Ioan I. Cuza, pe care l-a obligat să semneze, sub ameninţarea pistoalelor, actul de abdicare. Deşi avertizat chiar şi în acea seară despre posibilitatea detronării sale, domnitorul nu a luat măsuri serioase de securitate, limitându-se doar la dublarea gărzii palatului. Aceasta era încredinţată în acea noapte Batalionului de vânători condus de maiorul Dimitrie Lecca, unul dintre ofiţerii câştigaţi de partea forţelor politice care au organizat complotul împotriva domnitorului. Ca o ironie a sorţii, trupele de vânători erau creaţia lui Cuza, cu care acesta se mândrea şi în care avea o deplină încredere. Deşi luat prin surprindere, domnitorul reuşise să pună mâna pe pistol, dar nu s-a apărat şi a acceptat fără a protesta să semneze decretul de abdicare, pregătit în prealabil, pe umărul unuia dintre conjuraţi, căpitanul Ioan Pillat, ajuns ulterior general. Arestat, împreună cu secretarul său particular, francezul Baligot de Beyne, Cuza a fost scos din palat pe o poartă dosnică şi condus într-o locuinţă tainică. Pe traseu, soldaţii primiseră ordin să stea cu spatele, ca o măsură de prevedere, pentru a nu-l recunoaşte şi eventual apăra. Totul a fost pregătit în cel mai desăvârşit secret, liniştea şi ordinea nefiind tulburate.

Prin această abdicare silită, domnitorul Alexandru Ioan Cuza preda „cârma guvernului în mâna unei Locotenenţe domneşti şi a ministerului ales de popor". În realitate, poporul la acea oră „dormea liniştit", cum scria I.G. Valentineanu, şeful Siguranţei, fără a fi preocupat de constituirea unui nou guvern. Locotenenţa domnească, formată din generalul Nicolae Golescu, Lascăr Catargiu, reprezentând cele două principate, şi colonelul Nicolae Haralambie, din partea Armatei, trebuia să asigure interimatul până la întronarea noului domnitor; ea l-a numit în fruntea Guvernului pe Ion Ghica, unul dintre cei mai activi şi energici susţinători şi organizatori ai complotului. Noua conducere era expresia forţelor coalizate care au pregătit din timp şi au înfăptuit lovitura de stat: conservatori, liberali, îndeosebi din aripa radicalilor, şi un grup de ofiţeri din Garnizoana Bucureşti. Ea se angaja, printr-o proclamaţie adresată ţării, să menţină şi să împlinească „cele patru puncte votate de naţiune şi de către divanurile ad-hoc: unirea, autonomia, principele străin, guvernământ constituţional". În aceeaşi zi, la ora 13, la propunerea Locotenenţei domneşti, Adunarea Electivă şi Senatul, convocate în şedinţă extraordinară, au luat cunoştinţă de actul abdicării şi l-au proclamat în unanimitate ca domnitor pe contele Filip de Flandra, fratele regelui Leopold al II-lea al Belgiei. Peste două zile, escortat de un detaşament de cavalerie, Alexandru Ioan Cuza lua drumul exilului cu discreţie şi demnitate; ultimele lui cuvinte rostite pe pământul patriei au fost: „Să dea Dumnezeu să-i meargă ţării mai bine fără mine decât cu mine. Vă iert pe toţi, domnilor!" Apoi, descoperindu-se, a strigat: „Să trăiască România!"

Atunci, ca şi ulterior, acest om de onoare a avut forţa sufletească să respingă orice sprijin intern şi extern pentru păstrarea sau redobândirea tronului, punând interesele ţării mai presus de cele personale. Scrisoarea pe care i-a trimis-o generalului Nicolae Golescu a doua zi după abdicare, când se afla încă în ţară, ascuns de complotişti în casa lui Ciocârlan, reprezintă o dovadă a înţelepciunii sale şi a mândriei acestui ilustru bărbat de stat: „Astăzi, fiind cârmuirea constituită, socot că nu mai urmează nevoia de a se prelungi poprirea mea. D-ta ştii că principiul proclamat de corpurile statului a fost şi este ţelul meu; căci numai un principe străin, după a mea părere, poate închezăşui viitorul României. Socot de prisos a mai adăogi că precum ca prinţ domnitor al României am lucrat pururea pentru a realiza această dorinţă, asemenea şi ca prinţ român nu voi conteni un minut de a face tot ce va atârna de la mine pentru aceasta".

Complotiştii au reuşit să atragă de partea lor şi reprezentanţi ai Armatei, printre care coloneii Nicolae Haralamb, Dimitrie Kreţulescu, Tănase Călinescu, A. Berendei, Gheorghiu, maiorul Dimitrie Lecca, căpitanii Pillat, Lipoianu, Mălinescu, Handoca, Costescu şi A. Candiano-Popescu. Deşi nu erau dintre comandanţii militari de frunte, participarea acestor ofiţeri, precum şi felul în care a fost organizată şi realizată înlăturarea domnitorului Cuza au creat imaginea unui complot militar ce a implicat, *volens-nolens*, instituţia Armatei. Relatările asupra evenimentelor apărute în ziarul liberalilor radicali *Românul* în zilele imediat următoare erau pline de laude la adresa ofiţerilor conspiratori. De pildă, maiorul Lecca era considerat „un brav şi patriot oştean", iar acesta, la rândul său, aprecia că „vânătorilor le va rămâne o glorie eternă pentru devotamentul ce au avut către patrie, iar eu mă voi făli pururea că am fost instrumentul patriotismului lor".

În privinţa Armatei şi a datoriilor unui militar, opinia acestei publicaţii era „cu totul opusă aceleia ce este în genere admisă în oştirile permanente". „Nu înţelegem şi nu ştim cine poate înţelege cum un militar poate fi îndatorat a-şi ţine jurământul său către un guvern care ar călca el jurământul său şi când acea călcare ar fi recunoscută prin o aclamare generală, armata nu ar fi datoare să respecte jurământul făcut aceluia ce ar fi călcat libertăţile ţării", se arăta în această publicaţie. Se promova, aşadar, ideea folosirii şi implicării Armatei în viaţa politică, în schimbarea domnitorilor şi a guvernelor, în numele unor interese politice, considerate de interes naţional.

În Alexandru Ioan I, domn al României, românii îl vor găsi totdeauna pe colonelul Cuza, pe acel colonel Cuza

- continuare în pagina 20 -

- urmare din pagina 19 -

care a proclamat în Adunarea ad-hoc și Camera Electivă a Moldovei marile principii ale generației pașoptiste și care, fiind domn al Moldovei, le declara oficialmente înaltelor Puteri Garante că el primea și coroana Valahiei, că el primește această îndoită alegere ca expresia neîndoielnică și statornică a voinței naționale pentru unire, însă „numai ca un depozit sacru". Aceeași intenție de a părăsi tronul fără a pune în pericol autonomia țării o mărturisea și protectorului său de până atunci, Napoleon al III-lea, în scrisoarea adresată acestuia la 21 octombrie 1865, rămasă din păcate fără răspuns. Cuza era de acord să predea puterea în favoarea „unor mâini mai îndemânatice", în cazul în care împăratul Franței aprecia că autoritatea sa personală „ar fi insuficientă pentru a domina intrigile partidelor și a dejuca ambițiile din afară". Cu mândria firească de domnitor ales, Cuza scria: „Majestatea Voastră imperială să fie convinsă de sinceritatea limbajului meu. Eu nu mă supun nici descurajării, nici fricii; afecțiunea poporului român și caracterul meu mă ocrotesc contra acestor slăbiciuni. Aș fi fericit, Sire, să accept orice aranjament pe care Majestatea Voastră imperială l-ar judeca favorabil intereselor României, să dau concursul meu oricărei combinații care ar fi onorată de asentimentul Majestății Voastre imperiale și care ar garanta viitorul patriei mele. Mă voi întoarce cu plăcere în viața particulară, lăsând un tron pe care nici nu l-am râvnit, nici nu l-am vrut, nici nu l-am căutat, pe care nu l-am datorat decât stimei compatrioților mei și pe care nu l-am acceptat, chiar din prima zi, decât ca o povară obositoare. Nu-mi va rămâne nimic de dorit, Sire, dacă retragerea mea poate consolida independența României, poate da garanții reale prosperității sale și îmi poate asigura stima Majestății Voastre imperiale pentru poporul român".

Lovitura de forță pentru detronarea lui Cuza n-ar fi reușit în cazul în care coaliția forțelor politice de Opoziție n-ar fi câștigat de partea ei câțiva ofițeri, deși „întreaga armată, ca și poporul, nici nu visa la revoluțiune", după cum nota I.G. Valentineanu, martor al evenimentelor. De altfel, domnitorul era sigur că putea conta pe armata din rândurile căreia se ridicase și în cadrul căreia se bucurase de un binemeritat prestigiu și de o mare popularitate, grație măsurilor luate pentru dezvoltarea ei pe baze moderne. Evenimentele din 3/15 august 1865 - o răzmeriță populară în București, manevrată de Opoziție, în scopul înlăturării lui Cuza - dovediseră că Armata era disciplinată și răspundea la ordinele primite, fiind devotată șefului statului și comandantului ei, deși acesta nu se afla în țară. La ordinul generalului I.E. Florescu, mulțimea a fost împrăștiată cu focuri de armă de trupele dislocate în zona derulării evenimentelor, cu prețul a 20 de morți și a numeroși răniți.

Marea majoritate a corpului de comandă, precum și a soldaților nu a luat parte la lovitura de palat, rămânând credincioasă domnitorului Cuza; pasivă a rămas și populația civilă, „care dormea fericită în noaptea nefastă a răsturnării", după cum scria Valentineanu. Puși în fața faptului împlinit, militarii nu au reacționat atunci în nici un fel, considerând că domnitorul se împăcase cu gândul renunțării la tron și dovedise prin comportamentul său că nu avea de gând să provoace un război civil.

„Oricum ar fi și oricâte circumstanțe atenuante s-ar admite pentru răsturnarea lui Cuza, modul cum s-a executat această răsturnare rămâne condamnabil" – scria Titu Maiorescu – căci „liber ales de națiunea celor două Principate, Cuza merita o soartă mai bună, cu atât mai mult cu cât el însuși plănuia o abdicare voluntară". Rațiunile pentru aducerea unui prinț dintr-o casă domnitoare din Europa, izvorâte din realitățile interne și externe, erau împărtășite și de domnul Unirii. În acest caz, alegerea domnului străin era de preferat să se facă fără violență. Analizând acest „act silnic", același om politic și critic literar Titu Maiorescu atrăgea atenția asupra consecințelor lui pe termen lung. El considera că acel „cuget trainic de credință" în persoana domnitorului, care era necesar să fie înrădăcinat în conștiința națiunii, era greu să-l faci să renască și să crească în condițiile „când una din cele mai manifeste reprezentări ale lui, armata, fusese izbită tocmai în simțămintele de fidelitate și de disciplină prin cele petrecute la 11 februarie 1866". Însăși numirea ca ministru de război a unui ofițer participant la complot, maiorul Lecca, „însemna nesiguranța armatei și nesiguranța Tronului".

Pe aceeași poziție s-a situat și Nicolae Iorga, care aprecia că modul în care s-a sfârșit domnia lui Cuza, „printr-un complot militar, nu era de natură să crească sentimentul de onoare și fidelitate al armatei", al unei armate care se afla încă „în stadiul întâi al formațiunii sale materiale și al dezvoltării sentimentului militar". Marele istoric și-a exprimat, de asemenea, teama față de apariția unor „fenomene îngrijorătoare" în „armata aceasta zăpăcită de o lovitură dată în numele, dar fără consimțământul ei".

Într-adevăr, noul domnitor, Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, a fost pus în poziții dificil de reglementat din cauza unor situații tensionate existente între ofițerii participanți și cei neamestecați în complot. În aceste împrejurări, de pildă, la 22 mai/3 iunie 1866, un grup de ofițeri a înaintat domnitorului Carol un protest scris. Acest demers colectiv a fost semnat de doi generali - Ion Emanoil Florescu și Savel Manu - și de 141 de ofițeri, între care șapte colonei, șapte locotenenți-colonei, 11 maiori, 39 căpitani, 39 locotenenți și 38 sublocotenenți din trupele permanente și teritoriale, majoritatea din Garnizoana București. Petiționarii își exprimau dorința ca noul domnitor să-i concedieze pe acei ofițeri „care au nesocotit onoarea militară și datoriile lor cele mai sfinte", participând la răsturnarea prin forță a șefului statului și „capului" Armatei. Cu acest prilej, principele Carol era rugat să examineze „această gravă chestiune" ce putea marca tot viitorul Armatei, pentru a nu îngădui „ca mișelia câtorva" să planeze asupra tuturor. Era o încercare de reabilitare, printr-un act de dreptate, a imaginii instituției militare șifonate ca urmare a puciului de la 11/23 februarie 1866. Noul domnitor nu le putea satisface cererea, nu putea să dezaprobe actul fără a-și face dușmani printre cei cărora le datora venirea sa pe tron, dar nici n-a lăsat fără răspuns această sensibilă problemă, față de care avea un punct de vedere bine stabilit. El a încercat să rezolve situația cu tact, demonstrându-le că le-a înțeles pe deplin sentimentele. Adunând corpul ofițeresc în sala tronului, domnitorul Carol și-a exprimat crezul său în

- continuare în pagina 21 -

- urmare din pagina 20 -

privința onoarei militare și a datoriilor soldatului, atrăgându-le totodată atenția că asupra șefului suprem al Armatei nu este permis a se face presiuni morale prin acțiuni colective. „Jurământul obligă pe soldat la supunere absolută - spunea domnitorul Carol. Nici actele șefului Armatei, nici motivele de care e condus nu trebuie supuse criticii; politica trebuie să rămână departe de dânsul; singura-i misiune e să-și apere suveranul și patria până la ultima răsuflare împotriva oricărui dușman." El însuși militar, cunoscând importanța unei armate disciplinate pentru siguranța și stabilitatea țării, domnitorul se angaja să asigure acestei instituții poziția la care avea tot dreptul să aspire, „respingând cu desăvârșire orice interes de partid sau de persoană", privind în viitor, și nu în trecut.

La un an de la detronarea lui Cuza, motoul unei lucrări consacrate organizării Taberei de la Cotroceni din 1863, cu care prilej domnitorul Alexandru Ioan I le înmânase unităților militare noile steaguri pe care ostașii au depus jurământul de credință, conținea - deloc întâmplător - un mesaj semnificativ:

„Armata e depozitara onoarei Țării *[...]*

Nu e mai mare crimă decât aceea de a contribui, direct sau indirect, la slăbirea DISCIPLINEI și a principiului CREDINȚEI JURATE.

Armata sau o fracțiune dintr-însa nu poate fi întrebuințată decât în hotarele reglementelor și ordinelor date pe calea ierarhiei. Altfel ea devine o primejdie perpetuă în societate și drapelul, pierzându-și prestigiul, încetează de a fi încarnarea cuvintelor scrise pe dânsul, ONOARE și PATRIE".

Actul de la 11/23 februarie 1866, săvârșit cu sprijinul unei părți a Armatei, a reprezentat un fapt greu de justificat, având în vedere intențiile domnitorului Alexandru Ioan Cuza de a se retrage în favoarea unui prinț dintr-o casă domnitoare europeană; conspiratorii forțaseră niște uși deschise. Lăsând de o parte motivația esențială, de importanță națională a acestei schimbări, forma violentă de manifestare a ei nu face cinste celor care au înfăptuit-o. Din punctul de vedere al Armatei - cu toate că nu a fost implicată în totalitate, ca instituție - participarea unor ofițeri la complot a reprezentat un act de încălcare gravă a regulilor și a disciplinei militare, un act de trădare a jurământului militar către Țară și Tron. Momentul a semănat discordie în corpul ofițeresc și a avut consecințe negative pe plan psihologic într-o armată nu foarte bine consolidată și ar fi putut avea grave repercusiuni pentru stabilitatea statului român, amenințat atunci cu primejdia desfacerii Unirii și a unei intervenții otomane. Totodată, se crease un precedent periculos de sperjur pentru Armată.

În privința atitudinii sale față de Armată, instituția care a fost cel mai aproape de sufletul său, spre sfârșitul carierei sale, Alexandru Ioan Cuza îi scria lui Napoleon al III-lea la 1 octombrie 1865, făcând un bilanț sugestiv al realizărilor în domeniul militar: „În momentul alegerii mele, Principatele Unite nu posedau decât 4000 sau 5000 de puști rusești, datând din timpul domniei împărătesei Caterina, și vreo zece tunuri, fără valoare, de proveniență turcă, rusă sau austriacă. Pulbere, proiectile, capse nu ne parveneau decât din Austria; nu puteam trage un singur foc de pușcă fără îngăduința ei. Posed astăzi 70000 de puști ghintuite cumpărate în Franța; cele 25000 de puști neghintuite, pe care le datorez generozității Majestății Voastre, au fost împărțite comunelor, unde am instituit un serviciu de gardă, care dă populațiilor rurale obișnuința armelor și le pregătește... pentru apărarea căminelor lor. Artileria mea numără 72 de tunuri ghintuite, construite în Franța după modele franceze. Dacă abia am găsit 3000 de oameni, recrutați în mod exclusiv din clasa țărănească, prost armați, prost echipați, neascultând decât la comenzile ruse sau austriece, astăzi am 12000 de grăniceri, 8000 de dorobanți pedeștri sau călări și o armată regulată de 20000 de oameni, recrutată din rândurile tuturor claselor societății, bine înarmată, bine echipată, susceptibilă de a fi ridicată, prin rezervele noastre duble, la triplul efectivului normal și formată în marea școală a principiilor militare ale Franței. Am creat o topitorie, ateliere de construcții și de reparații, în care fabricăm echipajele noastre, proiectilele noastre, pulberea noastră, capsele noastre, care ne îndestulează suficient trebuințele. O manutanță va completa în curând ansamblul stabilimentelor noastre. Aceste înfăptuiri importante au impus pentru moment țării mari sacrificii, pe care, prin concursul patriotic al populației, le-am putut suporta fără a încărca prea mult bugetul statului". Era un bilanț semnificativ, care indică măsura în care domnia lui Alexandru Ioan Cuza a reprezentat un hotărâtor moment de cotitură în istoria militară a României moderne.

Ţărani argeşeni în Armata Română

Nu am pretenţia ca prin rândurile de faţă să clarific vreo problemă majoră legată de istoria armatei române. Subiectul a fost, mai mereu, unul dintre cele preferate de către istoricii români ai tuturor timpurilor.

După 1989, istoriografia militară românească s-a îmbogăţit cu foarte multe lucrări de istorie a evenimentelor majore militare şi mai ales referitoare la cel de-al doilea război mondial. Teme precum rolul primordial al factorului intern în eliberarea României, în context al partidului comunist, asimetria în relaţiile de comandament româno-sovietice, entuziasmul şi unitatea frontului intern, contribuţia de sânge românească îndrituind acordarea calităţii de cobeligerantă la sfârşitul războiului mondial, refuzul marilor puteri de a concede acest lucru meritat, vlăguirea României prin impunerea unor despăgubiri de război împovărătoare etc. au rămas repere până în zilele noastre.

Desigur, toate aceste lucrări sau reviste de istorie militară pun la dispoziţia cititorului un vast volum de informaţii. Nu întotdeauna lectura lor este uşoară şi plăcută, datorită detaliilor referitoare la raportul de forţe, desfăşurarea operaţiilor militare, pe zile, pe ore.

Mai accesibile şi mai plăcute publicului cititor sunt lucrările de istorie militară consacrate unor personalităţi din armata română. Desigur, fiind vorba de personalităţi, de regulă sunt ofiţeri superiori, cel mai adesea generali. Cei mai mulţi dintre ei merită aceste lucrări consacrate vieţii şi activităţii lor. „Au existat comandanţi de rang înalt capabili, care au ştiut să folosească cu iscusinţă forţele din subordine, să se adapteze terenului, să ia hotărâri juste, pe care să le ducă la îndeplinire cu energie.

După cum au existat şi comandanţi care au dovedit slăbiciuni, au făcut greşeli grave, care au generat înfrângeri şi pierderi în oameni şi materiale."

În rândurile următoare aş vrea să aduc un elogiu postum unui om simplu, fiu de ţăran mijlocaş, din Cornăţel, judeţul Argeş, care a avut doar gradul de plutonier major în cel de-al II-lea război mondial, război pe care l-a făcut în întregime, atât pe frontul de est, cât şi pe cel de vest, şi care, întâmplător, a fost tatăl meu.

Acum, la vârsta şi experienţa mea de viaţă, realizez că stagiul militar rămâne un capitol de referinţă în viaţa fiecărui bărbat. Dar un război?

Tatăl meu a fost atât de marcat de experienţa trăită în cel de-al II-lea război mondial încât, ulterior, tot restul vieţii sale s-a raportat la această experienţă.

Nu mergeam încă la şcoală şi-mi amintesc cum orice discuţie de familie, printr-un cuvânt sau o situaţie, putea să-i amintească tatălui meu o trăire de pe front pe care ţinea s-o povestească celor din jur. Unele dintre întâmplări le repetase atât de des încât anturajul, de obicei cam acelaşi, îl asculta mai mult din politeţe. Cu timpul era ironizat adesea, pe faţă, sau se schimba subiectul, oamenii nevrând să-şi strice dispoziţia cu amintiri despre război.

Habar n-aveam cine fusese Mociulski sau Antonescu. O vreme am crezut că fuseseră colegi cu tata, deoarece numele lor erau pomenite foarte des în aceste amintiri. Oricum, despre Antonescu începusem să înţeleg că fusese un fel de şef în armată, pentru care tatăl meu avea mare respect, lăudându-l întotdeauna.

Încet-încet devenise şi pentru mine o legendă, care a început să se clatine, tot auzind-o pe mama, atunci când mai icşeau „în lume", atrăgându-i atenţia tatălui meu să nu mai aducă vorba despre Antonescu şi ca să-l convingă adăuga: „Iar te cerţi cu unul şi cu altul".

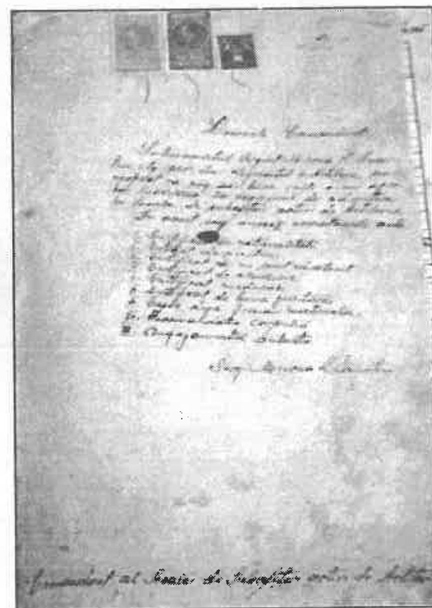
Nu ştiu ce făcea tata în lume după aceste „prelucrări", dar eu, copil fiind, am înţeles că ar putea deveni periculos să ştii ceva de bine despre acest Antonescu. Şi multă vreme l-am uitat.

Tatăl meu a avut o viaţă lungă. A murit în decembrie 2001, la 88 de ani împliniţi. După moartea lui m-am uitat prin actele rămase şi, din nou, toate amintirile copilăriei mi-au revenit.

Mircea Radu Dumitru, căci despre el este vorba, s-a născut la 14 august 1913 în casa părinţilor săi, Radu şi Ileana, din strada Păuneşti, comuna Cornăţel, plasa Teleorman, judeţul Argeş, conform actului de naştere, cu numărul 68, din Registrul pentru născuţii pe anul 1913, al comunei Cornăţel.

Tot în comuna Cornăţel termină cursul primar complet (şapte clase), în anul şcolar 1928-29, cu media 7,29.

M-am întrebat mereu cât reflectă cu adevărat notele cunoştinţele celui notat. Eram studentă la Istorie şi în vacanţe purtam discuţii cu tata fie pe teme de istorie sau geografie, politică etc. şi, cel mai adesea, ieşeam învinsă sau măcar „uşor şifonată" şi nu datorită argumentelor autorităţii de părinte, cât mai ales convinsă de autoritatea argumentelor aduse de el.

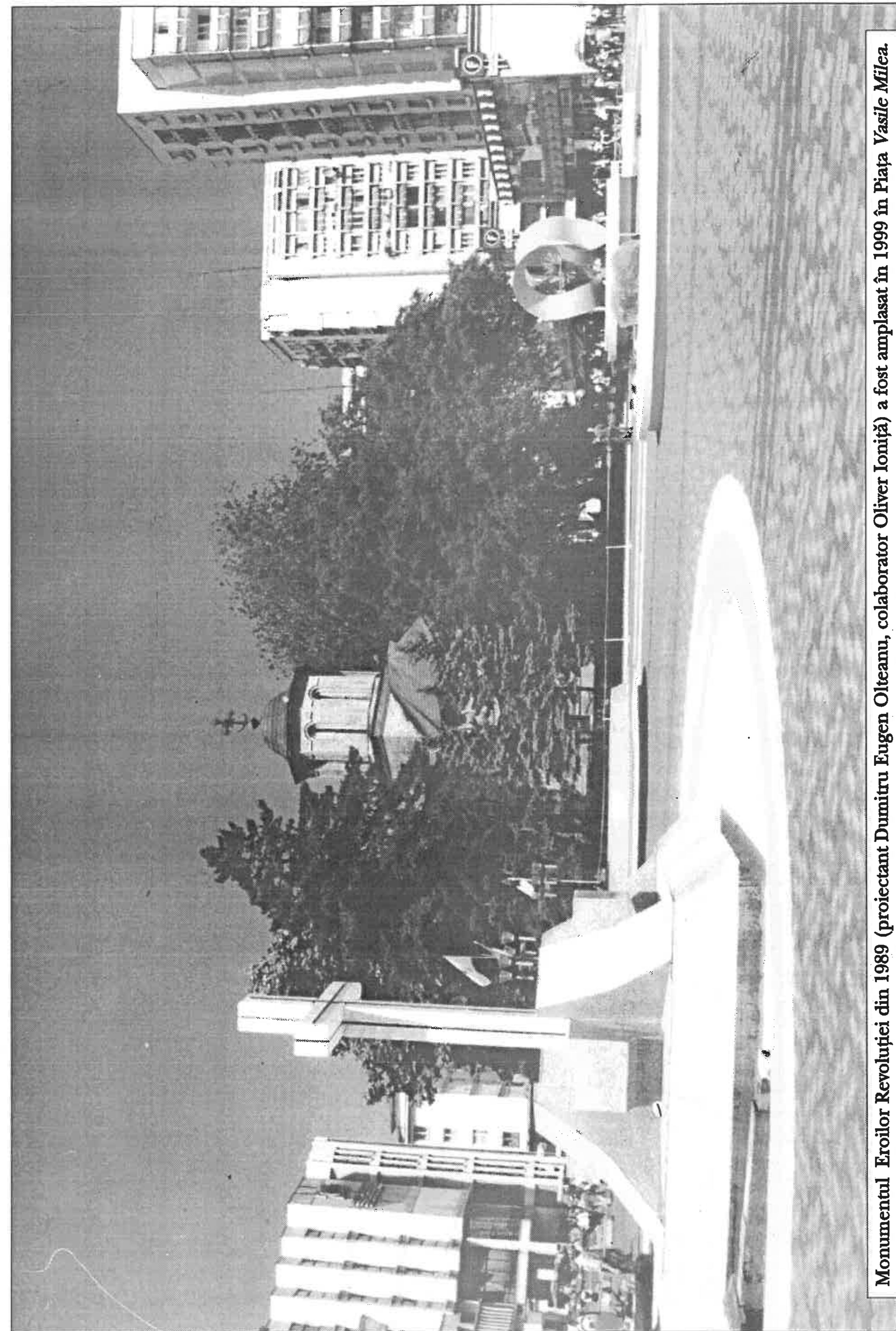

Cererea de participare la examenul de admitere în Şcoala de Subofiţeri Activi de Artilerie „Mihai Bravu".

În anii din urmă întâlnesc tot mai des absolvenţi cu note maxime, care n-au însă totdeauna justificare în cunoştinţe sau fapte. Să fi fost profesorii mai exigenţi înainte? Să se fi schimbat semnificaţia notei?

prof. *ELENA ROTARU*,
Muzeul Judeţean Argeş

- continuare în numărul viitor -

Monumentul Eroilor Revoluţiei din 1989 (proiectant Dumitru Eugen Olteanu, colaborator Oliver Ioniţă) a fost amplasat în 1999 în Piaţa *Vasile Milea*.
Foto: IONEL IANCU.

ROMÂNIA ȘI „DICTATUL" DE LA MOSCOVA 12/13 septembrie 1944

■ *prof. NARCIS GHERGHINA,* **Centrul de studii istorice** ***Gen. C.A. Rosetti***

Rezultatul actului de la 23 august 1944, care *„descătușase forța morală"*[1] a populației românești față de trupele germane, avea să conducă, într-un târziu, la monstruosul *Dictat* de la Moscova.

Actul înlăturării Guvernului Antonescu de la conducerea României învolburase apele, deloc limpezi, ale negocierilor dintre cele trei capitale aliate, Washington, Moscova și Londra, privind împărțirea *„sferelor de influență"* în regiunea Europei Estice și Centrale[2]. Noua conjunctură creată a determinat în tabăra aliaților o schimbare de plan, care a avut drept primă consecință întârzierea încheierii Convenției de Armistițiu cu România. Trecerea timpului, atât de prețios pentru diplomații români, le-a dat posibilitatea trupelor sovietice să ocupe un teritoriu deja *„curățat"* de germani, prin acțiunea energică și bine coordonată a Armatei Române. Astfel, la 10 septembrie, nu numai putința, dar și voința delegației române aflate la Moscova (din 29 august!) de a obține clauze favorabile erau practic anulate[3].

Desfășurate în atare context, negocierile semnării armistițiului nu au dat posibilitatea reprezentanților români să înregistreze mari succese. Parafarea importantului document, datat 12 septembrie, s-a produs în dimineața zilei de 13 septembrie 1944. Deși catalogat de președintele P.N.Ț. Iuliu Maniu drept *„o adevărată capitulație"* și *„nu un contract de armistițiu"*,[4] documentul a fost considerat de către oficialitățile și media britanice ca fiind *„generos"*, conținând prevederi *„departe de a fi severe"*[5].

În fapt, Convenția de Armistițiu (20 articole) a reprezentat un veritabil tratat de pace, conținând atât termeni juridici, cât și economici și militari. Ea stabilea, între altele: plata unor despăgubiri de război în valoare de 300 milioane dolari în mărfuri[6] (moment în care venitul național al României era cifrat la aproximativ 600 milioane dolari[7]), trasarea graniței de stat dintre România și Uniunea Sovietică după traseul din vara anului 1940, obligația României de a lupta împotriva Germaniei, cu cel puțin 12 divizii, sub comanda Înaltului Comandament Aliat (sovietic) etc. Singura clauză satisfăcătoare pentru România, și aceea în mod condiționat, era retrocedarea Transilvaniei de Nord, prin anularea dictatului vienez[8]. În același timp, convenția prevedea înființarea unei Comisii Aliate de Control, ca unică putere supremă în România, organ cu drept de a face politică și capabil de a-și exercita puterea autocrată asupra tuturor domeniilor vieții din România[9].

Condițiile extrem de dure impuse României la Moscova, în special de către partea sovietică, aveau să greveze asupra dezvoltării ulterioare a vieții politice din România, chestiune pe care cercurile berlineze au perceput-o, se pare, cel mai bine la acel moment: *„Suveranitatea națională a României a fost pierdută cu aprobarea anglo-americanilor"*[10].

---

[1] M.R. Mocanu, *România și armistițiul cu Națiunile Unite, Documente*, vol. II, București, 1994, pag. 90.
[2] Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria secolului XX*, București, Ed. *Paideia,* 1999, pag. 488.
[3] *Ibidem.*
[4] *Ibidem*, pag. 489.
[5] V.F. Dobrinescu, *România și organizarea postbelică a lumii. 1945-1947*, București, Ed. Academiei, 1988, pag. 54, 56.
[6] M.R. Mocanu, *România – Marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, București, 1995, pag. 310.
[7] V.F. Dobrinescu, *România și organizarea...*, pag. 83.
[8] M.R. Mocanu, *România – Marele sacrificat...*, pag. 310-313.
[9] C.V.R. Schuyler, *Misiune dificilă. Jurnal*, București, Ed. Științifică, 1997, pag. 151.
[10] V.F. Dobrinescu, *România și organizarea...*, pag. 56.

Restituiri

Apare sub egida Facultății de Istorie, Filozofie și Jurnalism, secția Istorie-Muzeologie, și a Centrului de studii istorice *Gen. C.A. Rosetti*
Proiect finanțat de Fundația *Protin*
Editor - Centrul Cultural Pitești

Redacția: Pitești, str. Craiovei, bl. G1, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești; **e-mail:** cultcentre@yahoo.com
tel./fax: 0248/632411; mobil: 0724814640
ISSN: 1583-5863
Tiparul executat la SC TipNaste SRL